

ARVESTUSALA HALDUSKOORMUSE UURING 2011

Uuringu tellija: **Eesti Vabariigi Rahandusministeerium** (reg kood 70000272)

Uuringu teostaja: **BDO Eesti AS** (reg kood 10309827)

Uuringu läbiviimise periood: **oktoober 2011 - detsember 2011**

Täpsustused: jaanuar 2012 - veebruar 2012

Sissejuhatus	5
Uuringus kasutatavad mõisted	8
1. Uuringu läbiviijale esitatud küsimused/ülesandepüstitused.....	9
2. Uuringu läbiviimise meetodika.....	14
2.1 Lühikirjeldus	14
2.2 Majandusüksustele saadetud küsimustik	14
2.2.1 XBRL-kohustuslaste valimi moodustamise põhimõtted	16
2.3 Ekspertidele saadetud küsimustik.....	17
2.4 Välisriikidele saadetud küsimustik	18
2.5 Ametkondadele tehtud infopäringud	20
2.6 Uuringu läbiviija poolt teostatud arvutused.....	20
2.6.1 XBRL-kohustuslaste halduskoormuse muutuse arvutused	20
2.6.2 Lävendite muutmisega kaasneva halduskoormuse muutuse arvutused.....	22
2.6.3 Lävendite analüüs.....	23
RIK-i andmebaas	24
Korrigeeritud andmebaas.....	25
Kaetus kehtivate lävenditega ettevõtlusvormi arvestamata	25
Kaetus kolmekordselt suurendatud lävenditega ettevõtlusvormi arvestamata	26
Aksiaseltside osakaal	27
Kaetus kehtivate lävenditega arvestades ettevõtlusvormi	27
Kaetus kolmekordselt suurendatud lävenditega arvestades ettevõtlusvormi	28
Kaetus kuuekordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi	29
Kaetus üheksakordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi	30
Kaetus kolmekümnekordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi.....	31
3. Uuringu tulemused. Vastused tõstatatud küsimustele.	32
3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele	32
3.2 II XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärssusele.....	40
3.3 III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs	43

4.	Uuringu lühikokkuvõte. Põhitulemused ja järeldused.	47
4.1	XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju XBRL-kohustuslasele	48
	Ülesandepüstitus	48
	Uuringu läbiviimise kirjeldus	48
	Uuringu tulemused.....	49
	Üldistused majandusüksuste hinnangute põhjal (arvestuslik rahakulu kokkuvõid)..	50
	SA-le esitatavate aruannete eeltäitmine (arvestuslik rahakulu kokkuvõid)	52
	Muudele ametiasutustele esitatavate aruannete eeltäitmise võimalikkus	54
4.2	XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile	56
	Ülesandepüstitus	56
	Uuringu läbiviimise kirjeldus	56
	Uuringu tulemused.....	56
	XBRL-põhise aruandlussüsteemi maksumus RIK-le	56
	Statistikaameti kulud MAA andmete kasutuselevõtuks	57
	XBRL-põhise aruandlussüsteemi tasuvusaeg	57
	RIK-i ning kohtute registriosakondade töötajate arv ning tööjõukulude suurus aastal 2008 ning 2010	59
	Edasised tegevused seoses e-aruandlusega	60
4.3	XBRL-kohustuslaste rahulolu MAA esitamisega E-aruandluskeskkonnas	61
	Ülesandepüstitus	61
	Uuringu läbiviimise kirjeldus	61
	Uuringu tulemused.....	62
	Õige ja õiglase kajastamise nõude järgimise võimalikkus	62
	XBRL-põhiste MAA-de kvaliteet	63
	Ettevõtjate üldine rahulolu e-aruandluskeskkonnaga	65
	E-aruandluskeskkonna positiivsed ja negatiivsed küljed	65
	Loogilisuse kontrollid ja ettepanekud e-aruandluskeskkonna parendamiseks	66
4.4	Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normadressaatide ringi analüüs..	67
	Ülesandepüstitus	67
	Uuringu läbiviimise kirjeldus	67
	Uuringu tulemused.....	67
	Kassapõhise raamatupidamisarvestuse lubatavus	67
	Eesti võimalikud aruandlusraamistikud	68
	Lävendite võimaliku alandamise või suurendamise mõju halduskoormusele.....	68

Arvestusala ekspertide tegevusvaldkonnad	69
Näitlike lävendikombinatsioonide korral kindlustandva teenusega kaetud ettevõtete koondandmete osakaalud kõikide ettevõtete koondandmetest.....	71
5. Lisad (elektronilises versioonis lisatud eraldi failidena)	
5.1 LISA 1 XBRL-kohustuslastele esitatud küsimustik koos vastustega	
5.2 LISA 2 Arvestusala ekspertidele esitatud küsimustik koos vastustega I	
5.3 LISA 3 Arvestusala ekspertidele esitatud küsimustik koos vastustega II	
5.4 LISA 4 Arvestusala ekspertidele esitatud küsimustik koos vastustega III	
5.5 LISA 5 Arvestusala ekspertide grupeeritud vastused	
5.6 LISA 6 Auditi teenusega kaetud majandusüksuste arvu osakaal kõikide majandusaasta 2010 kohta aruande esitanud majandusüksuste arvust erinevate lävendikombinatsioonide korral	
5.7 LISA 7 Auditi teenustega kaetud majandusüksuste töötajate arvu osakaal kõikide majandusaasta 2010 kohta aruande esitanud majandusüksuste töötajate arvust erinevate lävendikombinatsioonide korral	
5.8 LISA 8 Auditi teenustega kaetud majandusüksuste varade osakaal kõikide majandusaasta 2010 kohta aruande esitanud majandusüksuste varadest erinevate lävendikombinatsioonide korral	
5.9 LISA 9 Auditi teenustega kaetud majandusüksuste tulude osakaal kõikide majandusaasta 2010 kohta aruande esitanud majandusüksuste tuludest erinevate lävendikombinatsioonide korral	
5.10 LISA 10 Auditile kulutatud keskmise tundide arvu muutus majandusaasta 2010 andmete põhjal	
5.11 LISA 11 Auditile kulutatud keskmise tundide arvu %-ne muutus lävendikriteeriumite muutmisel majandusaasta 2010 andmete põhjal	

Sissejuhatus

1. jaanuaril 2010. aastal jõustusid Äriseadustiku ja raamatupidamise seaduse muudatused, mille kohaselt on äriühingud, sihtasutused ning mittetulundusühingud kohustatud esitama majandusaasta aruandeid Äriregistri ettevõtjaportaali E-aruandluskeskkonna kaudu. Enne seda esitati aastaaruanded peamiselt paberkandjal ning vähesel määral elektroonilisel kujul PDF-vormingus, mis koormas äriregistrit majandusaasta aruannete kvaliteedi kontrollimise ning finantsandmete võrreldavaks muutmiseks.

E-aruandluskeskkonna loomisega sooviti vähendada nii aruannete koostajate kui ka avaliku sektori halduskoormust ning vähendada majandusaasta aruannetes esinevaid vigu. Eesmärgi saavutamiseks esitatakse E-aruandluskeskkonnas raamatupidamise aastaaruande põhjaruanded ja lisad ühtsete vormide alusel.

Sooviga selgitada välja, milline on olnud E-aruandlussüsteemi mõju aruandekohustuslastele ja riigile ning kas oleks põhjendatud lihtsustada arvestusalaste kohustuste tekkimise lävendeid, otsustas Rahandusministeerium viia läbi arvestusala halduskoormuse uuringu.

Uuringu eesmärgid võib jagada üldistatult kolme ossa:

- aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandluskohustuslastele,
- süsteemi kasutajate rahulolu aruandlussüsteemiga ning
- erinevate osapoolte seisukohad seoses arvestusalaste kohustuste tekkimise lävendite võimalike muudatustega.

Üksikasjalikult on uuringu eesmärgid fikseeritud peatükis 1.

Põhiliseks uurimismeetodiks oli aruandlussüsteemiga kokkupuutuvate isikute küsitlemine veebiküsimustiku abil. Küsimustiku adressaatide hulgas olid nii aruandluskohustuslased kui ka arvestusvaldkonnaga muul viisil kokku puutuvad isikud. Küsimustikud sisaldasid uuringu eesmärkidenä fikseeritud valdkondadega seotud küsimusi.

Riiki kui tervikut puudutavate andmete saamiseks on uuringu käigus pöördutud erinevate riigiasutuste poole otsekontakti vormis ning tehtud elektroonilisi päringuid andmete saamiseks.

Välisriikide praktikast ülevaate saamiseks küsiti informatsiooni nii välisriikide rahandusministeeriumitest kui ka BDO rahvusvahelise audiitorfirmade võrgustiku liikmesfirmadelt. Sooviks oli parema ülevaate saamine teistes riikides kehtivatest arvestusalastest reeglitest ning E-aruandluskeskkonnaga sarnaste rakenduste olemasolust.

Täpsem uuringu meetodika kirjeldus on esitatud peatükis 2.

Uuring on vormistatud põhimõttel, et sellega tutvumine ja tulemustest ülevaate saamine oleks võimalikult lihtne. Nimetatud põhjusel on uuringu sisulises osas fikseeritud selle ülesandepüstitus, uuringu läbiviimise meetodika kirjeldus ning kokkuvõtlikud tulemused. Uuringu käigus küsimustike vormis kogutud detailne tagasiside, riigiasutuste poolt esitatud

informatsioon ning arvestusala lävendite võimaliku muutmisega kaasneva halduskoormuse muutuse arvestused on esitatud uuringu lisades ja/või saadaval tutvumiseks uuringu teostaja juures kohapeal.

Vastused uurimiseks tõstatatud küsimustele on kokkuvõtvalt esitatud peatükis 3.

Uuringu peamised tulemused, järeldused ja kokkuvõtted on ära toodud peatükis 4.

Töövõtjal oli kohustus enne uuringu läbiviimist tutvustada Tellijale uuringu metoodikat, valimi ja küsimustike koostamise põhimõtteid ning need Tellijaga kooskõlastada.

Kuivõrd peamiseks uurimismeetodiks oli küsitlus, peegeldavad uuringus esitatud järeldused küsimustike eelkõige adressaatide seisukohti. Nimetatud põhjusel ei ole uuringu järeldused käsitletavad uuringu läbiviija ettepanekutena, vaid vastajate seisukohtadena uuringu tellijale otsustamiseks, kas mõnes uuritud valdkonnas on põhjendatud täiendava analüüsi läbiviimine arvestusalaga seonduvate regulatsioonide muutmise põhjendatuse üle otsustamisel, või mitte.

Arvestades uuringu eesmärki, milleks oli võimalikult laiahaardelise tagasiside kogumine, et hõlmata olulisi arvestusala valdkonnaga seotud osapooli, ei olnud võimalik kõikide laekunud vastuste ülekontrollimine. Nimetatud põhjustel tuleb teatud seisukohtade tõlgendamisel arvestada küsimustiku vormis läbiviidavatele uuringutele omase riskiga - vastajad võisid küsimusi tõlgendada erinevalt, vastata taustsüsteemi piisavalt tundmata või puhtalt isiklikule arusaamale tuginedes. Nimetatud põhjusel tuleb kõikidesse uuringus esitatud seisukohtadesse suhtuda asjatundjale omase kriitilisusega ning arvestusala regulatsioonide muutmise põhjendatuse üle otsustamiseks kaasata ka muid infoallikaid, erialaekspertide seisukohti ning välisriikide praktikat. Lõplike arvestusala regulatsioonide muutmise otsuste tegemiseks võib osutada vajalikuks täiendavate analüüsides või uuringute läbiviimine.

Kui uuringu läbiviija on töös esitanud omi seisukohti või ettepanekuid, on need selgelt sellistena väljendatud. Uuringu läbiviija seisukohad või ettepanekud tähendavad üldisi hinnanguid konkreetse uurimisobjekti kohta ega ole käsitletavad kõikehõlmaval tuludekulude, efektiivsuse ja proportsionaalsuse analüüsi tulemusel tehtud soovitusena arvestusala regulatsioonide muutmiseks. Selliste analüüsides tegemiseks ei ole käesoleva uuringu formaat piisav, kuivõrd uuringu läbiviijal puudub võimalus piisavalt detailse ning kontrollitava info kättesaamiseks päringu adressaatidelt.

Uuringu teostajal oli õigus ja kohustus kaasata Uuringu teostamisse Tellija esindajaid 80 tundi kuus. Tellija esindajate ülesandeks oli järelvalve kokkulepitud metodoloogia rakendamise üle, muudatuste ja täpsustuste jooksva kooskõlastuse korraldamine ning vajalike andmete saamise eesmärgil suhtlemine avalikus sektoris tegutsevate Tellija Koostööpartneritega (sh Registrate ja Infosüsteemide keskus, Statistikaamet, Justiitsministeerium). Kõik uuringu käigus kogutud materjalid säilitatakse tööpaberitena uuringu läbiviija juures ning need tehakse soovi korral kättesaadavaks uuringu tellijale ning tema poolt volitatud isikutele. Uuringu läbiviimise käigus saadud andmed majandusüksuste kohta (eeskätt kontaktandmed) arhiveeritakse ning antakse üle töö tellijale. Muus osas tugineb uuring E-aruandluskeskkonnas olevatele andmetele, millega on soovi korral

võimalus tutvuda igal huvitatud isikul (kas vahetult üksikut majandusüksust puudutaval kujul või esitades tasulise infopäringu süstematiseeritud andmete saamiseks).

Uuringu kasutamine arvestusala regulatsioonide muutmise põhjendatuse üle otsustamisel või muudel eesmärkidel toimub uuringu tellija vastutusel. Uuringu läbiviija ei võta endale vastutust uuringu kasutamisest tulenevate võimalike tagajärgede eest, eeskätt selles sisalduvate küsimustike vormis kogutud seisukohtade tõepärasuse või põhjendatuse eest. Uuringu läbiviija seisukohti või ettepanekuid tuleb käsitleda üldiste suunistena, mis lõplike arvestusvaldkonda puudutavate otsuste tegemiseks ei pruugi osutada piisavaks.

Uuring on koostatud kahes originaalis eesti keeles, millest üks on esitatud uuringu tellijale ning teine jääb uuringu läbiviijale.

Käesoleva uuringu läbiviija, äriühing BDO Eesti AS, osutab igapäevase majandustegevuse käigus põhiteenustena audiitor- ja raamatupidamisteenuseid. Oleme käesolevas uuringus parimal võimalikul moel vältinud võimalike huvide konfliktide teket. Samuti, vaatamata asjaolule, et BDO Eesti AS on audiitorühing, ei ole käesolev uuring käsitletav kindlustandva või seonduva audiitorteenusena.

Uuringu läbiviija poolseks kontaktisikuks tekkivate küsimuste korral on:

Hr Urmas Võimre

E-mail: urmas.voimre@bdo.ee

Tel: (+372 627 5505)

/allkirjastatud digitaalselt/

Urmas Võimre
Partner

/allkirjastatud digitaalselt/

Sulev Luiga
Juhtivpartner, tegevjuht

/allkirjastatud digitaalselt/

Mai Ever
Partner

/allkirjastatud digitaalselt/

Tanel Paide
Manager

Uuringus kasutatavad mõisted

BDO	BDO Eesti AS, BDO võrgustiku liikmesfirma ja ainuesindaja Eestis. Uuringu teostajale antud õigused ning võetud kohustused ei ole laiendatavad teistele BDO võrgustiku liikmesfirmadele.
E-aruanaluskeskkond	majandusaasta aruande elektroonilise koostamise ja esitamise keskkond, milles esitatakse majandusaasta aruanne ja sellega koos esitatavad dokumendid
IFRS	rahvusvahelised finantsaruandluse standardid (<i>International Financial Reporting Standards</i>)
Leping	BDO ja Rahandusministeeriumi vahel 30.09.2011 sõlmitud leping käesoleva uuringu läbiviimiseks
RIK	Registrite ja Infosüsteemide Keskus
SME	väikese ja keskmise suurusega ettevõtted (<i>Small and Medium-sized Enterprises</i>)
SSE	väikese suurusega ettevõtted (<i>Small-Sized Enterprises or Small-Scale Entities</i>)
XBRL	(<i>Extensible Business Reporting Language</i>) laiendatav majandusandmete aruandluse keel

1. Uuringu läbiviijale esitatud küsimused/ülesanded/püstitused

Uuringu eesmärgid on fikseeritud Rahandusministeeriumi ning BDO vahel sõlmitud töövõtulepingus ja selle lisades.

Töövõtulepingu kohaselt oli Töövõtjal kohustus enne uuringu läbiviimist tutvustada Tellijale uuringu meetodikat, valimi ja küsimustike koostamise põhimõtteid ning need Tellijaga kooskõlastada. Samuti oli Töövõtjal õigus ja kohustus kaasata uuringu teostamisse Tellija esindajaid 80 tundi kuus. Tellija esindajate ülesandeks oli järelvalve kokkulepitud metodoloogia rakendamise üle, muudatuste ja täpsustuste jooksva kooskõlastuse korraldamine ning vajalike andmete saamise eesmärgil suhtlemine avalikus sektoris tegutsevate Tellija Koostööpartneritega (sh Registrate ja Infosüsteemide keskus, Statistikaamet, Justiitsministeerium).

Üldistatult on uuring suunatud järgmistele valdkondadele:

- XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele;
- XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärsusele;
- Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs.

Järgnevalt on toodud küsimused ja/või ülesanded/püstitused, mis töövõtulepingu kohaselt uuringu läbiviijale on esitatud:

I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

1. Kas ja millises mahus on juurutatud süsteem saavutanud masintöödeldavalt andmete edastamise XBRL-kohustuslaste jaoks?

2. Kas tulemuseks on halduskoormuse muutus XBRL-kohustuslaste jaoks?

3. Kas töö maht ja kaasnevad kulud majandusaasta aruande ja Statistikaametile esitatavate aruannete koostamiseks ja esitamiseks on muutunud/muutumas, sh:

3.1. Mis põhjusel ja kuidas?

3.2. Kui palju?

4. Milline on olnud XBRL-kohustuslaste keskmine investeeringuvajadus uuele süsteemile üleminekul?

5. Kas XBRL-kohustuslastel on investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine majandusüksuselt riigile?

6. Kui palju on XBRL-kohustuslastel investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine majandusüksuselt riigile?
7. Millisel XBRL-kohustuslaste sihtrühmal on investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine majandusüksuselt riigile?
8. Kui palju peaks XBRL-kohustuslaste aruandlusest (nt kas piisab 4 põhiaruandest) olema masintöödeldav, et vastav investeering ennast ära tasuks?
9. Milline oleks XBRL-kohustuslastel keskmine aktsepteeritav tasuvusaeg, et majandusüksused seda vastuvõetavaks peaksid?
10. Missugused tõrked tuleks XBRL-kohustuslastel ületada, et masintöödeldavalt edastatavate andmete osatähtsus muutuks valdavaks?
11. Kas juurutatud süsteem on toonud kaasa kulude kokkuhoidu 2008. ja 2010. aasta võrdluses?
12. Millises mahus on juurutatud süsteem toonud kaasa kulude kokkuhoidu 2008. ja 2010. aasta võrdluses?
13. Millist mõju on see avaldanud aruandluskeskkonna infotehnoloogilisele tasemele?
14. Millist mõju on see avaldanud kulude struktuuri teisenemisele (nt: tööjõukulud vs majanduskulud)?
15. Milliseks kujunes XBRL-põhise aruandlussüsteemi kogumaksumus riigile?
16. Kui palju on muutunud/muutumas halduskoormus?
17. Milline on E-aruandluskeskkonna tasuvusaeg?
18. Kas analoogseid algatusi saaks ja oleks otstarbekas ellu viia ka tõukefondide toeta ja millistel tingimustel?
19. Millised on RIK-is (ja kohtute registriosakondades) kasutusel olevad infotehnoloogilised lahendused seoses XBRL-i rakendamisega?
20. Milline on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) tööjõu struktuuri ja palgakulu muutus?
21. Milline on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) töötajate töökoormuse vähenemine/suurenemine?
22. Millised on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) tuvastatud kitsaskohtade lahendused?
23. Kas aruandlusvaldkonna arendamisega ja täiendavate tegevusvaldkondade (nt Statistika- ja Maksuametile suunatud aruandlus, Tervise Arengu Instituut (TAI), ettevõtjaportaali juurde loodav raamatupidamisportaal) XBRL-põhise liidestamisega edasi

liikuda, et vähendada aruandlusega kaasnevat halduskoormust majandusüksustele ja riigile?

24. Kuidas aruandlusvaldkonna arendamisega ja täiendavate tegevusvaldkondade (nt Statistika- ja Maksuametile suunatud aruandlus, TAI, ettevõtjaportaali juurde loodav raamatupidamisportaal) XBRL-põhise liidestamisega edasi liikuda, et vähendada aruandlusega kaasnevat halduskoormust majandusüksustele ja riigile?

II XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärsele

25. Juurutatud süsteem peaks võimaldama rakendada RpS § 15 lg 1 nimetatud õige ja õiglase kajastamise printsiipi taksonoomilise aruandluse osas ülimuslikult, kas nimetatud printsiibi järgimine on XBRL-kohustuslastele aruande koostamisel olnud võimalik või on juurutatud süsteem tekitanud probleeme õige ja õiglase kajastamise printsiibi järgimisega.

26. Kas ja millisel määral eksisteerib rahulolu sellega, et raamatupidamise seaduse § 14¹ lõikest 3 tulenevalt puudub aruande esitajal võimalus kalduda kõrvale majandusaasta aruande taksonoomiast ja selle alusel koostatud aruandevormidest?

27. Kas juurutatud süsteemis esitatud majandusaasta aruannete andmete kvaliteedis on toimunud muutus võrreldes 2008. ja 2010. aastat?

28. Aruandlussüsteemist olulisema mõjuga on antud näitaja osas arvestusalane regulatsioon, selle järgimise tava, raamatupidajate kvalifikatsioon ning tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani hoiakud ja eesmärgid, samuti majanduskeskkonna muutustest tingitud asjaolud; selgitada tegurid ja asjaolud, mis enim mõjutasid XBRL-põhise aruandlussüsteemi vahendusel esitatud majandusaasta aruande sisu kvaliteedi muutusi.

29. Koostada võrdlev analüüs, et selgitada, kui palju erinevad RIK-le esitatud aastaaruannete koondandmed teistes andmebaasides (nt Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Audiitorkogu) olevatest võrreldavatest andmetest.

30. Kas XBRL-põhise aruandlussüsteemi kaudu esitatud info põhjal on võimalik arvestusala poliitikakujunduse eesmärkide saavutamise mõjuindikaatorite arvutamine?

31. XBRL-põhise aruandlussüsteemi loogiliste kontrollide analüüs ning uute kontrollide ettepanekute tegemine aruandluskeskkonna lihtsustamiseks ning parendamiseks (nt: töötajate arv ei tohiks olla miljonites ja peaks olema mitme suurusjärgu võrra väiksem töötasufondist, lisada kontrollid, mis vähendaksid võimalust, et sisestatavate andmete juures eksitaks aruandluse arvandmete osas suurusjärguga - määrates ümardustasemeks tuhanded eurod, sisestatakse andmed 1 euro täpsusega või vastupidi).

III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

32. Lähtudes avalikust huvist - avalikkusele suunatud arvestusalane info peab olema õigeaegne, objektiivne ja ammendav, et võimaldada asjakohaste otsustuste tegemist - ei ole võimalik raamatupidamiskohustuslaste ringi võrreldes täna kehtiva RpS §-s 2 sätestatuga kitsendada; koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs; koostada analüüs, mis selgitaks kas ja kui, siis millised raamatupidamiskohustuslased võiksid rakendada tekkepõhise arvestuse asemel kassapõhist arvestust (kriteerium: majandusüksuste omavaheline infovajadus tehingute tegemisel ja usaldusväarsuse saavutamisel).
33. Keskpikas perspektiivis rakendub Eestis 3 aruandlusraamistikku - kasumit taotlevatele üksustele suur IFRS ja väike IFRS ning kasumit mittetaotlevatele üksustele Eesti Finantsaruandluse Standard; analüüsida sihtgruppide seisukohti eelpool nimetatud valikute sobilikkuse osas Eesti majandusruumi; koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatöötamisega.
34. Kas audiitorkontrolli lävendite muutmine võrreldes täna kehtiva AudS §-s 91 sätestatuga mõjutab keskpikas perspektiivis halduskoormust?
35. Millises mahus mõjutab audiitorkontrolli lävendite muutmine võrreldes täna kehtiva AudS §-s 91 sätestatuga keskpikas perspektiivis halduskoormust?
36. Millised kindlust andvad (nt ülevaatus) või muud teenused (nt vandeaudiitori poolt koostatav aruandlus) võiksid olla kohased rakendada auditi audiitorteenuse lävendi all?
37. Analüüsida sihtgruppide seisukohti väljapakutud lahenduste (punkt 14.3 alusel) sobilikkuse osas Eesti majandusruumi.
38. Koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatöötamisega.
39. Kas keskpikas perspektiivis võiks avalikust huvist lähtudes osutada mõningates tegevusvaldkondades (nt avalikus sektoris, raamatupidamisteenuse osutamisel) vajalikuks arvestusala eksperdi (vandraamatupidaja) kutsekvalifikatsiooni sidumine raamatupidaja kutsetegevusega?
40. Kas mikromajandusüksused (ja väike ja keskmised majandusüksused) võiks vabastada ülevaatus kohustusest, kui üksuse raamatupidaja või raamatupidamist pakkuva majandusüksuse töötaja on arvestusala ekspert?
41. Kas arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumisel raamatupidaja kutsetegevusega tekkivad järelvalvelised küsimused saaks lahendada nn suure Audiitorkogu raames, kus avaõigusliku isiku raames loodaks erinevatele kutsetele oma kojad?
42. Analüüsida sihtgruppide seisukohti väljapakutud lahenduste sobilikkuse osas Eesti majandusruumi?

43. Koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos kvalifikatsiooni, kutsealaste õiguste, kohustuste ja vastutuse erinevate mudelite ning vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatoomisega.

2. Uuringu läbiviimise meetoodika

2.1 Lühikirjeldus

Ülesandepüstituses seatud eesmärkide saavutamiseks on uuringu läbiviija kasutanud järgmiseid meetodeid:

- 1) Majandusüksuste küsitlemine veebiküsimustiku vormis;
- 2) Ekspertide küsitlemine veebiküsimustiku vormis;
- 3) Infopäringud välisriikidele (nii Rahandusministeeriumi kui ka BDO kontaktide kaudu);
- 4) Infopäringud erinevatele ametkondadele;
- 5) Uuringu läbiviija arvutused

Majandusüksustele saadetud küsimustiku eesmärgiks oli koguda tagasisidet halduskoormuse muutuse kohta XBRL-põhise aruandluse esitamisel (võrreldes aastaid 2008 ning 2010), samuti hinnanguid majandusüksuste rahulolu kohta aruandluskeskkonnaga.

Ekspertide küsimustiku eesmärgiks oli koondada asjatundjate seisukohad arvestusvaldkonna võimalike muudatuste kohta (kindlustandvate teenuste kohaldamise lävendite muutmine, lihtsustatud aruandluse koostamise võimaldamine, kvalifikatsiooninõuete kehtestamine raamatupidamisteenuse osutajatele jne).

Välisriikidele saadetud infopäringute eesmärgiks koguda infot välisriikides kehtivate arvestusalaste regulatsioonide ning sarnase XBRL-põhise aruandlussüsteemi olemasolu kohta.

Erinevate ametkondade küsitlemise eesmärgiks oli saada infot riigi poolt tehtud investeeringute kohta E-aruandluskeskkonnale üleminekul ning samuti tuvastada, kas uuele süsteemile üleminekuga on kaasnenud halduskoormuse vähenemine.

Uuringu läbiviija poolt teostatud arvutuste eesmärgiks on vastata küsimusele, kas kindlustandvate teenuste kohaldamise lävendite muutmisega võib kaasneda halduskoormuse muutus.

2.2 Majandusüksustele saadetud küsimustik

Oluline osa uuringus esitatud seisukohtadest põhineb majandusüksuste valimile saadetud küsimustikel. Küsimustikud hõlmasid erinevaid peatükis 1 toodud ülesandepüstitusi ja küsimusi.

Kokku oli küsimustikus 43 erinevat küsimust, millele oli võimalik vastata nii valikvastusena, numbriliselt kui ka tekstiliselt. Küsimustikud on tulenevalt töö tellijaga töövõtulepingus kokkulepitust esitatud töö tellijale eelnevaks kommenteerimiseks. Laekunud

kommentaaridega on uuringu teostaja arvestanud osas, mis võimaldas muuta küsimustiku eesmärgipärasemaks. Muudatused on kooskõlastatud tellijaga.

Majandusüksustele saadetud küsimustik oli jaotatud järgmistesse gruppidesse:

- Üldinfo vastaja kohta;
- Kui palju aega kulus raamatupidajal, juhatuse liikmel ning muudel isikutel 2008. a majandusaasta aruande esitamisele;
- Kui palju aega kulus raamatupidajal, juhatuse liikmel ning muudel isikutel 2010. a majandusaasta aruande esitamisele;
- E-aruandluskeskkonna kasutamise ja funktsionaalsuse rahuloluuring;
- XBRL-kohustuslaste kulutused E-aruandluskeskkonna kasutuselevõtul;
- XBRL-kohustuslaste võimalikud investeeringuvajadused E-aruandluskeskkonnas nn täieliku masintöödeldavuse saavutamiseks (XBRL-aruandeformaadis majandusaasta aruande üleslaadimiseks).

Eesmärk oli valimisse kaasata võimalikult suur hulk XBRL-kohustuslasi ning läbi uuringu saada vastus järgmistele küsimustele:

- Kas E-aruandluskeskkond on XBRL-kohustuslaste majandusaasta aruande esitamisega seotud halduskoormust suurendanud või vähendanud?
- Millises ulatuses on E-aruandluskeskkond saavutanud masintöödeldavate andmete edastamise?
- Kui suur on olnud XBRL-kohustuslaste investeering uuele süsteemile üleminekul?
- Kui palju oleksid majandusüksused nõus investeerima, et saavutada täielik masintöödeldavus majandusaasta aruannete esitamisel?

Küsimustikud tehti RIK-st seisuga oktoober 2011 saadud majandusüksuste andmete alusel moodustatud XBRL-kohustuslaste valimile kättesaadavaks e-maili vahendusel. Täpsem ülevaade XBRL-kohustuslaste valimi moodustamisest on toodud peatükis 2.2.1.

Küsimustikud said valimisse sattunud XBRL-kohustuslased täita küsitlusprogrammi SurveyMonkey (www.surveymonkey.com) kaudu. Küsitlusprogramm grupeerib kõik sarnased vastused ning esitab need graafiliselt või diagrammina. Iga vastuse juures on toodud küsimusele vastanute ning mittevastanute arv. Kommentaari vajavate küsimuste korral võimaldab küsitlusprogramm laekunud kommentaare märgistada ning seejärel sorteerida (näiteks poolehoidu või vastuseisu sisaldavad kommentaarid saab erinevalt märgistada).

Küsimustikud edastati XBRL-kohustuslastele 21.11.2011. XBRL-kohustuslastel oli aega küsimustikele vastamiseks kuni küsimustiku lukustamiseni 20.12.2011. Pärast küsimustike lukustamist ei ole küsimustikule vastamine võimalik, samuti puudub võimalus vastuste hilisemaks muutmiseks või kustutamiseks. Küsitlusprogrammi kasutamine tagab, et

koondkokkuvõtted laekunud seisukohtadest ei sisalda aritmeetilisi vigu ning on seega täpsed.

Küsimustiku saanud XBRL-kohustuslaste tagasiside BDO-le sooviga saadud küsimusi täpsustada ja tõlgendada oli tagasihoidlik. Sellest võib järeldada, et küsimustik oli olulises osas vastajatele arusaadav ning küsimustiku raskusteta täitmine veebis oli olulises osas võimalik.

Kokkuvõttes võib märkida, et uuringu läbiviijatele ei ole teada põhjuseid, et küsimustikes esitatud seisukohad või küsimustike kokkuvõtted oleksid mitteisaldusväärsed.

2.2.1 XBRL-kohustuslaste valimi moodustamise põhimõtted

Kokku laekus Registrate ja Infosüsteemide Keskusest (edaspidi RIK) populatsiooni moodustamiseks info 158 377 majandusüksuse kohta (seisuga oktoober 2011), millest ca 7 500 olid kas likvideerimisel või pankrotis ning jäid populatsiooni moodustamisest välja.

Saadud majandusüksuste hulgas leidis majandusüksusi, kelle põhinäitajate hulgas (müügitulu, varade maht või töötajate arv) eksisteeris ilmselgeid ebatäpsuseid (näiteks ületas mõne korteriühistu müügitulu 4 miljardit). Sellised majandusüksused on populatsioonist elimineeritud.

Populatsiooni moodustasid pärast ilmsete ebatäpsuste elimineerimist järgmistele tunnustele vastavad XBRL-kohustuslased:

- 1) XBRL-kohustuslased, millised olid esitanud ajavahemikul 01.01.-31.12.2008 ning 01.01.-31.12.2010 lõppenud majandusaasta kohta majandusaasta aruande seisuga 19. oktoober 2011;
- 2) XBRL-kohustuslased, millise staatus seisuga 19. oktoober 2011 oli „registrisse kantud“ (st XBRL-kohustuslased, millised ei olnud likvideerimisel või pankrotis);
- 3) tegemist ei olnud välismaa juriidilise isiku filiaaliga (esitavad välismaise juriidilise isiku aruande);
- 4) XBRL-kohustuslase kohta olid olemas kontaktandmed (e-mail küsimustiku saatmiseks);
- 5) E-maili unikaalsus (sama e-maili kasutavatest XBRL-kohustuslastest valiti juhuslikult välja üks).

Kõikidele eelnimetatud kriteeriumitele vastavaid XBRL-kohustuslasi oli RIK-i poolt esitatud andmebaasis 48 752.

Juhusliku valiku meetodil moodustati populatsioonist 10 000 XBRL-kohustuslasest koosnev valim, kellele saadeti punktis 2.2 kirjeldatud küsimustik (küsimustik koos vastustega on esitatud käesoleva uuringu Lisas 1).

Küsimustikule vastas 507 XBRL-kohustuslast (5,1% küsimustiku saanud XBRL-kohustuslastest), täites küsimustiku täielikult või osaliselt. Nimetatud tulemust võib veebiküsimustikele tavapäraselt vastajate hulka arvestades lugeda rahuldavaks.

Detailed küsimustikud koos vastuste kokkuvõttega on esitatud käesoleva uuringu lisadena (Lisad 1-5), eesmärgiga mitte koormata uuringu põhiosa lugejat ülemäära detailse infoga.

2.3 Ekspertidele saadetud küsimustik

Ekspertidele saadetud küsimustik sisaldas 39 küsimust, mis puudutasid peatükis 1 nimetatud teemasid.

Peamised uurimisvaldkonnad ekspertide küsimustike kohaselt olid järgmised:

- Rahulolu XBRL-põhine aruandlussüsteemiga;
- Arvestusala erinevate nõuete kohaldumise lävendid, sh
 - Auditi ja ülevaatus kohaldumise lävendid;
 - Muudele arvestusala asjatundjatele (näiteks sertifitseeritud raamatupidajad) audiitoritega sarnaste õiguste andmine;
 - Kvalifikatsiooninõuete kehtestamine raamatupidamisteenuseid pakkuvate majandusüksuste raamatupidajatele;
 - Arvestusala asjatundjate raamatupidamise korraldajatena kasutamise põhjendus;
 - Teatud majandusüksuste vabastamine majandusaasta aruande koostamise kohustusest;
 - Lihtsustatud aruandluse koostamise lubamine (näiteks neli põhiaruannet);
 - Kassapõhise raamatupidamisarvestuse lubamise põhjendus;
 - Erinevate aruandlusraamistike kohaldumine erinevatele majandusüksustele.

Ekspertide rühma valiti 4 organisatsiooni: Audiitorkogu, Raamatupidajate Kogu, Raamatupidamise Toimkond, Eesti Majandusteaduse Selts ja Eesti ülikoolide õppejõud ning lisaks novembris 2011. aastal toimunud „E-aruandluskeskkonna muudatused 2011” seminaril osalenud.

Küsimustikule vastamist alustas 171 adressaati, kellest kõige rohkem vastajaid oli E-aruandluse seminaril osalenute hulgast ning enim esines vastajaid, kes märkisid oma ametialaseks staatuseks „eraettevõtluses hõivatud professionaal“. Arvestada tuleb asjaolu, et mitte kõik eksperdid ei vastanud küsimustikule lõpuni ning seega on vastajate arv küsimuste lõikes erinev.

Ekspersedid said küsimustikud täita sarnaselt XBRL-kohustuslastega veebipõhise küsitlusprogrammi SurveyMonkey (www.surveymonkey.com) kaudu. Küsitlusprogramm grupeerib kõik sarnased vastused ning esitab need graafiliselt või diagrammina. Iga vastuse juures on toodud küsimusele vastanute ning mittevastanute arv. Kommentaari vajavate küsimuste korral võimaldab küsitlusprogramm laekunud kommentaare märgistada ning

seejärel sorteerida (näiteks poolehoidu või vastuseisu sisaldavad kommentaarid saab erinevalt märgistada).

Küsimustikud edastati ekspertidele 08.12.2011. Ekspertidel oli aega küsimustikele vastamiseks kuni küsimustiku lukustamiseni 20.12.2011. Pärast küsimustike lukustamist ei ole küsimustikule vastamine võimalik, samuti puudub võimalus vastuste hilisemaks muutmiseks või kustutamiseks. Küsitlusprogrammi kasutamine tagab, et koondkokkuvõtted laekunud seisukohtadest ei sisalda aritmeetilisi vigu ning on seega täpsed.

Küsimustiku saanud ekspertide tagasiside BDO-le sooviga saadud küsimusi täpsustada ja tõlgendada oli tagasihoidlik. Sellest võib järeldada, et küsimustik oli olulises osas vastajatele arusaadav ning küsimustiku raskusteta täitmine veebis oli olulises osas võimalik.

Kokkuvõttes võib märkida, et uuringu läbiviijatele ei ole teada põhjuseid, mis viitaksid, et küsimustikes esitatud seisukohad või küsimustike kokkuvõtted oleksid mitteusaldusväärsed.

2.4 Välisriikidele saadetud küsimustik

Mõistmaks välisriikide praktikat koostas uuringu teostaja koostöös tellijaga küsimustiku, mis saadeti töö tellija kontaktide kaudu Euroopa Liidus tegutsevate auditi ja raamatupidamisvaldkonna töögruppide 155-le liikmele. Täiendavalt on küsimustik saadetud BDO rahvusvahelise võrgustiku liikmesfirmadele.

Rahandusministeeriumi kaudu edastatud küsimustikule vastasid järgmised 15 riiki: Bulgaaria, Filipiinid, Hispaania, Holland, Island, Itaalia, Norra, Prantsusmaa, Rumeenia, Rootsi, Leedu, Läti, Saksamaa, Taani ja Tšehhi.

BDO võrgustiku kaudu vastasid järgmised 11 riiki: Gruusia, Holland, India, Malta, Maroko, Mehhiko, Slovakkia, Suurbritannia, Tšiili, USA ja Uus-Meremaa.

Küsimustik koosnes 9 küsimusest (6 küsimused olid seotud otseselt arvestusvaldkonnaga ning 3 küsimust puudutasid XBRL-põhise aruandlussüsteemi kasutamist arvestusalase info kogumisel). Välisriikidele saadetud küsimused oli järgmised:

- Millised on Teie riigis lävendid kohustusliku auditi või ülevaatusel läbiviimiseks? Palun kirjeldage detailselt normatiive (või viidake allikale), mis Teie riigis nimetatud lävendeid reguleerivad?
- Millised on Teie riigis võimalikud erandid kohustusliku auditi või ülevaatusel kohaldamata jätmiseks? Mõningates riikides võib lisaks vandeaudiitorile anda auditile või ülevaatusel samaväärset kinnitust mõni muu litsentseeritud kutsealane ekspert (nt arvestusala ekspert). Palun kirjeldage detailselt Teie riigis kehtivat seadusandlust, mis kirjeldatud erandit võimaldavad.

- Juhul kui esineb eelmises küsimuses kirjeldatud erand, kas majandusüksus peab vastama eritingimustele (käibe-, bilansimaht vms), et kasutada litsentseeritud kutsealast eksperti andmaks auditile või ülevaatusetele samaväärset kinnitust? Palun kirjeldage kehtivaid tingimusi.
- Kas Teie riigi seadusandlus ja/või auditi raamistik eristab raamatupidamisstandardeid mikroettevõtetele, väikeettevõtetele (SSE), väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele (SME) ja/või suurettevõtetele (large companies) lisaks IFRS-is või IFRS väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks (IFRS for SME-s) sätestatule?
- Kas teatud suurusega ettevõtetel on lubatud koostada finantsaruanded tekkepõhise arvestuse asemel kassapõhiselt? Palun kirjeldage tingimusi, mis võimaldaksid ettevõttel kohaldada kassapõhist arvestust?
- Kas Teie riigi seadusandluses on projekte, eelnõusid või arenguplaane muutmaks kehtivat seadusandlust (*4th Directive* ja *Audit Green Paper* jmt), mis kohalduksid ja muudaksid eelnevates küsimustes käsitletud valdkondi? Palun kirjeldage detailselt (või viidake allikale) kavandatavaid seadusemuudatusi.
- Juhul kui Teie riigis on kehtestatud XBRL-standard vahetamaks finantsinformatsiooni (nt majandusaasta aruanded esitatakse kasutades XBRL-platvormi), palun esitage meile informatsiooni XBRL kohaldamise tasuvusanalüüsi kohta (kui vastav analüüs on teostatud). Palun kirjeldage XBRL-i kohaldamise tasuvusanalüüsi peamisi järeldusi (või viidake allikale).
- Eeldades, et XBRL on kasutuses finantsinformatsiooni vahetamiseks, palun kirjeldage peamisi detaile kasutuse kohta - st kas XBRL-i kohaldatakse kõikidele või ainult teatud majandusüksustele, kas selleks otstarbeks on välja arendatud spetsiaalne veebikeskkond jne.
- Kas XBRL-i kohaldamine on võimaldanud vähendada halduskoormust ka teistes valdkondades (nt maksundus, statistiline analüüs jne)? Palun kirjeldage millistes valdkondades on Teie riigis võimalik olnud topelt aruandluse vältimine võimaldades teistel ametiasutustel kasutada informatsiooni, mis on kogutud XBRL-vormis esitatud aruannetest.

Küsimustiku saanud adressaatide tagasiside BDO-le sooviga saadud küsimusi täpsustada ja tõlgendada oli tagasihoidlik. Sellest võib järeldada, et küsimustik oli olulises osas vastajatele arusaadav ning küsimustiku raskusteta täitmine veebis oli olulises osas võimalik.

Kokkuvõttes võib märkida, et uuringu läbiviijatele ei ole teada põhjuseid, mis viitaksid, et küsimustikes esitatud seisukohad või küsimustike kokkuvõtted oleksid mitteusaldusväärsed.

2.5 Ametkondadele tehtud infopäringud

Statistikaametile (STAT), Eesti Maksu- ja Tolliametile (EMTA), Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile (PRIA) ja Tervise Arengu Instituudile (TAI) saadeti uuringu läbiviimise käigus taotlus, milles paluti võrrelda Vabariigi Valitsuse määruse nr 206 „Majandusaasta aruande taksonoomia“ lisas 1 olevate elementide loetelu nende andmebaasis olevate kirjetega, eesmärgiga selekteerida välja sisult kattuvaid kirjeid.

Kui mõnda elementi oli andmevajadusele spetsiifiliselt modifitseeritud (näiteks element „registrikood“ on kasutusel mõlemas andmebaasis, kuid koos spetsiifilise numbri- või tähe kombinatsiooniga), paluti seda rõhutada ning esitada selle kohta asjakohane kommentaar.

Esmase päringu järgselt otsustati XBRL-taksonoomia elementide võrdlev analüüsi läbi viia kahes etapis. Esimeses etapis paluti ametkondadel võrrelda põhjaruannetes (bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne) sisalduvaid elemente vastavate ametkondade andmebaasides olevatega ning tuvastada, kas eksisteerib kirjeid, mille sisu on identne taksonoomias kasutatava kirje sisuga. Kui esines kattuvaid elemente, palusime selle välja tuua, lisades juurde asjakohase kommentaari.

Uuringu teise etapi eesmärgiks oli võrrelda juba konkreetset numbrilist infot. Esimeses etapis välja selekteeritud kattuvate kirjete alusel (näiteks laenukohustused) paluti vastaval ametkonnal võrrelda nende andmebaasis olevat infot Äriregistri infoga. Teise etapi eesmärgiks oli välja selgitada, kas erinevate ametkondade andmebaasides olev info majandusüksuste kohta ühtib äriregistris oleva infoga. Erinevuste korral oli eesmärgiks tuua välja erinevuste põhjused.

2.6 Uuringu läbiviija poolt teostatud arvutused

2.6.1 XBRL-kohustuslaste halduskoormuse muutuse arvutused

XBRL-kohustuslastele saadetud küsimustikus paluti hinnata ajakulu majandusaasta aruande koostamiseks ja esitamiseks majandusaastate 2008 ning 2010 kohta.

Kokku vastas nimetatud küsimusele 374 XBRL-kohustuslast. Saadud vastused jaotati rühmadesse, ajakulu intervalliga 10 tundi. XBRL-kohustuslased, mis märkisid ajakuluks 0 tundi, on arvutustest välistatud. Samuti välistati vastuste rühmad, milles oli vähem kui 5 vastajat. Tulemuseks oli 295 XBRL-kohustuslasest koosnev kogum, mille ajakulu 2010. aasta majandusaasta aruande koostamiseks ja esitamiseks jäi vahemikku 10-90 tundi.

Nimetatud valimi põhjal arvutati järgmised seosed ajakulu leidmiseks tundides:

- Kõnealuste XBRL-kohustuslaste varade summa seos majandusaastate 2008 ja 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakuluga;

- Kõnealuste XBRL-kohustuslaste müügitulu seos majandusaastate 2008 ja 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakuluga;
- Töötajate arvu seos majandusaastate 2008 ja 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakuluga.

Majandusaasta 2008 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 1,584 x varade maht mln EUR +24,97
Majandusaasta 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 1,5366 x varade maht mln EUR + 17,166
Majandusaasta 2008 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 0,7902 x müügitulu mln EUR + 25,283
Majandusaasta 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 1,4297 x müügitulu mln EUR + 17,324
Majandusaasta 2008 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 0,1696 x Töötajate arv +24,742
Majandusaasta 2010 aruande koostamise ja esitamise ajakulu	= 0,216 x Töötajate arv + 16,962

Läbiviidud kontrollarvutused näitasid, et kõige usaldusväärsemaks võib lugeda seoseid majandusaasta aruande koostamise ja esitamise ajakulu ning XBRL-kohustuslaste varade väärtuse ja müügitulu vahel.

Perioodidel 2008 ja 2010 lõppenud majandusaastate kohta majandusaasta aruande esitanud XBRL-kohustuslastest jäi arvutuste aluseks olevasse andmekogumisse pärast PDF aruande esitanute (1 831 majandusüksust) väljaarvamist 93 582 majandusüksust.

Halduskoormuse väljaselgitamiseks grupeeriti majandusüksused EMTAK-i tegevusalade lõikes 18 gruppi, millest ühe grupi moodustasid ilma tegevusalata majandusüksused.

Sejärel jagati kõik majandusüksused tegevusalade lõikes gruppidesse ning leiti igale grupile 2010. aasta summeeritud müügitulu, varade maht ja töötajate koguarv.

Halduskoormuse muutuse väljaselgitamiseks võeti aluseks ülaltoodud tabelis olevad võrrandid. Kõigepealt leiti 2010. aasta valemitega 2010. aasta aruannete esitamise koguajakulu ning seejärel tehti sama arvutus läbi 2008. aasta valemitega. Arvutustes kasutati üksnes majandusüksuste varade ning müügitulu seoseid majandusaasta aruande koostamise ja esimisega. Töötajate arvul põhinevaid seoseid ei kasutatud, kuivõrd need andsid kontrollimisel kõige ebausaldusväärsema tulemuse.

Mõõtmaks majandusaasta aruannete koostamise ja esitamise ajakulu rahalises vääringus võeti aluseks Statistikaameti aruanne PA010 mis kajastab kvartalipõhist keskmist brutotunnipalka tegevusalade lõikes. Brutotunnipalgale lisati juurde 33%-line sotsiaalmaks

ning 1,4%-line tööandja töötuskindlustusmaks. Selle tulemusena saadi aruannete koostamise ja esitamise ajakulu muutus rahalises vääringus.

Arvutused põhinevad eeldusel, et eksisteerib teatav seos majandusüksuste varade mahu ning müügitulu ja aruande koostamise ning esitamisele kuluva aja vahel. Täiendavalt tuleb märkida, et XBRL-kohustuslaste vastused majandusaasta aruande koostamise ja esitamise kohta on hinnangulised ega pruugi seetõttu olla täpsed. Samuti tuleb märkida, et seosed majandusaasta aruande koostamise ja esitamise ning majandusüksuste varade summa ja müügitulu vahel on arvutatud üksnes 295 XBRL-kohustuslaste vastuste alusel.

2.6.2 Lävendite muutmiseega kaasneva halduskoormuse muutuse arvutused

XBRL-kohustuslastele saadetud küsimustikus paluti hinnangut majandusaasta aruande auditile kulunud aja kohta. Audiitoriga suhtlemisele kulunud aja kohta laekus 74 vastust, millest elimineeriti vastused, mida võis pidada ilmselgelt ebatäpseks. Täiendavalt kontrolliti, kas audit on läbi viidud ning uuriti kas majandusüksuse poolt majandusaasta aruande lisades on toodud kulutusi auditile. Saadud vastustest 12 on kontrollimise põhjal loetud ebatäpseks ning edasistest arvutustest välistatud.

Eelnimetatud 62 vastuse alusel arvutati järgmised seosed:

- seos varade kogusumma ning audiitoriga suhtlemisele kulunud aja vahel;
- seos kogumüügitulu ning audiitoriga suhtlemisele kulunud aja vahel;
- seos töötajate koguarvu ning audiitoriga suhtlemisele kulunud aja vahel

Ilmnesid järgmised seosed varade mahu, müügitulu, töötajate arvu ning audiitoriga suhtlemisele kulunud aja vahel:

Audiitoriga suhtlemisele kulunud tunnid	= 1,9637 x varade maht mln EUR +17,84
Audiitoriga suhtlemisele kulunud tunnid	= 2,0997 x müügitulu mln EUR + 18,245
Audiitoriga suhtlemisele kulunud tunnid	= 0,1855 x töötajate arv +19,523

Punktis 2.2.1 viidatud populatsiooni alusel on leitud majandusüksused, mis kehtiva audiitortevõtte seaduse kohaselt kuuluvad auditeerimisele seaduses fikseeritud lävendite ületamise tõttu (antud uuringu tähenduses majandusüksused, mis ületavad kaks näitajat kolmest).

Arvutus põhineb eeldusel, mille kohaselt leiti majandusüksused, mis ületavad auditeerimise kohustuse lävendid, sõltumata nende juriidilisest vormist. Näiteks aktsiaseltsid, mis kehtiva korra kohaselt kuuluvad auditeerimisele tulenevalt nende juriidilisest vormist, on kaasatud arvutustesse üksnes juhul, kui need ületavad sarnaselt teiste juriidiliste isikutega kaks näitajat kolmest. Selliselt on leitud sõltumata juriidilisest vormist kõik majandusüksused, mis võiksid kuuluda auditeerimisele, kui audiitortevõtte

seaduses toodud lävendeid kohaldataks kõikidele majandusüksustele ühtsetel alustel, sõltumata nende juriidilisest vormist.

Lugedes auditeerimise lävendid aastal 2010 ületanud majandusüksuste kogumüügitulu, varade kogusumma ning töötajate koguarvu baasperioodi näitajaks, on võimalik arvutada eeltoodud võrrandite alusel vastaval baasaastal auditi lävendid ületanud majandusüksuste poolt auditile kulunud kogutunnid.

Tulemuseks on punktis 2.2.1 viidatud populatsiooni põhjal leitud auditeerimise kohustuse lävendi (kaks kolmest näitajast) ületavate kõikide majandusüksuste poolt audiitoriga suhtlemisele kulutatud kogutunnid arvatuna kolme erineva näitaja alusel:

- auditile kulunud kogutunnid arvatuna eelnimetatud majandusüksuste varade kogusumma alusel;
- auditile kulunud kogutunnid arvatuna eelnimetatud majandusüksuste kogumüügitulu alusel;
- auditile kulunud kogutunnid arvatuna eelnimetatud majandusüksuste töötajate koguarvu alusel.

Leitud on kolmel erineval alusel arvatud auditile kulunud tundide keskmine, mis loetakse baasperioodil audiitoriga suhtlemisele kulunud tundide keskmiseks.

Kui auditi lävendeid suurendada või vähendada, on võimalik samade valemite alusel arvutada lävendite (kaks näitajat kolmest) muutmise järgselt auditi kohustuse alla langevate majandusüksuste poolt audiitoriga suhtlemisele kulutatavad tunnid.

Nimetatud näitajate (audiitoriga suhtlemisele kulunud tunnid baasperioodil ning lävendite muutmise järgselt) võrdlemisel saab leida audiitoriga suhtlemisele kuluvate tundide muutuse erinevate auditeerimise lävendite korral.

Nimetatud arvutusi tuleb pidada väga üldistatud hinnanguteks auditeerimise kohustuse lävendite muutmisega kaasneva aja- ning rahakulu muutuste kohta, kuivõrd arvutused põhinevad 62 majandusüksuse näitajate põhjal arvatud seostel audiitoriga suhtlemisele kulunud ajaga. Samuti ei pruugi 62 vastanud majandusüksuse hinnangud audiitoriga suhtlemisele kulunud aja osas olla täpsed, kuna sellist ajakulu reeglina majandusüksused ei registreeri.

Detailed küsimustikud arvutuste kohta on esitatud käesoleva uuringu lisadena (Lisad 6-11).

2.6.3 Lävendite analüüs

Analüüsi teostajad pöördusid vastavalt lepingule Analüüsi Tellija poole sooviga täpsustada analüüsikriteeriume, mille alusel teostada lävenditega seotud arvutused. Analüüsi Tellija ei ole Analüüsi teostajatele avaldanud võimalikke auditi ja ülevaatuse ja muude kindlustandvate teenuste ning muude käesolevas Uuringus käsitletavate lävendite kriteeriumite muudatuste võimalikke variante ja kombinatsioone.

Analüüsi teostajate hinnangul ei ole käesoleva Analüüsi ajalise ja ulatuse piiratuse tõttu võimalik ja otstarbekas analüüsida kõiki võimalikke kombinatsioone ja variante auditi, ülevaatuse ja muude kindlustandvate teenuste kohta. Samuti ei ole võimalik ilma Tellijalt päritud täpsustavate suunisteta analüüsida kõiki kombinatsioone ja variante järgmiste teemade puhul: kassapõhine ja tekkepõhine raamatupidamisarvestus, aruandekohustuse osaline või täielik kaotamine, raamatupidamiskohustuse osaline või täielik kaotamine.

Analüüsi teostajad on teostanud arvutused kindlustandvate teenustega kaetud ettevõtete koondandmete osakaalu kohta kõikide ettevõtete koondandmetest suvaliselt valitud erinevate lävendikombinatsioonide korral (kaetus). Alljärgnevalt esitatud lävendikombinatsioonid on näitlikud.

Oluline on Tellijapoolne täpsustus võimalike arvestusala valdkonna tulevikutsenaariumide kohta Rahandusministeeriumi ja teiste pädevate organisatsioonide poolt kujundatavate otsustusosaluste osas. Analüüsi teostajate arvutuste alusel on kindlustandvate teenustega kaetus hetkel kehtivate auditi lävendite alusel ligikaudu 80%. Uuringu teostajate hinnangul on lävendite oluline suurendamine negatiivse mõjuga stabiilset, läbipaistva ning usaldusväärset majanduskeskkonna konteksti.

Analüüsi teostajad rõhutavad, et ettevõtlusvormilt aktsiaseltsidest ettevõtjad on 100%-lt kaetud audititeenusega.

Samas osaihingutest (111 386 ettevõtet), mis moodustavad ettevõtete koguarvust Eestis ligikaudu 70% (koos mittetulundusühistutega 94%), on audititeenusega kaetud 1 116 ettevõtet ehk 0,7% ja ülevaatuse teenusega 1 202 ettevõtet ehk 0,8%.

Analüüsi koostajate hinnangul on vajalik suurendada kindlustandvate teenuste osakaalu eeskätt osaihingute ja mittetulundusühingute osas. Võimalike lahendite hulgas võiks olla lävendite vahemiku laiendamine ülevaatuse (ja ka auditi) lävendite alumise piiri alandamisega.

Uuringu teostajad rõhutavad, et analüüsi teostamisel küsitletud ekspertide hinnangul ei ole Eestis arvestatavat alternatiivset kompetentsi audiitoritele, kelle tegevuse läbi oleks võimalik säilitada ja suurendada Eesti majanduse arvestusala valdkonna läbipaistvust ja usaldusväärset.

RIK-i andmebaas

Analüüsi aluseks olnud RIK-i andmebaasis oli seisuga oktoober 2011 kokku 158 377 ettevõtet.

Andmebaasi ettevõtete koondnäitajad perioodi 2010 kohta olid järgmised:

- käive 2010: 1 113 041 940 098 krooni (71 136 345 283 eurot);
- varad 2010: 17 851 202 029 707 krooni (1 140 899 750 087 eurot);
- töötajate arv 2010 91 600 000 001 011 600 töötajat.

Lävendite analüüsimiseks elimineerisime kokku 7 927 ettevõtet peamiselt järgmiste kriteeriumite alusel: ettevõtte ei ole jätkuvalt tegutsev; andmebaasi sisestatud töötajate arv, varade maht või käive ei ole usaldusväärne; ettevõtte andmed sisaldavad kontserni välismaiste üksuste andmeid (peamiselt filiaalid).

Elimineeritud ettevõtete koondnäitajad perioodi 2010 kohta olid järgmised:

- käive 2010: 517 005 071 746 krooni (33 042 646 437 eurot);
- varad 2010: 16 788 297 574 234 krooni (1 072 967 774 100 eurot);
- töötajate arv 2010 91 600 000 000 626 900 töötajat.

Korrigeeritud andmebaas

Lävendite arvutuste aluseks olnud korrigeeritud andmebaasi ettevõtete (150 450 ettevõtet) koondnäitajad perioodi 2010 kohta olid järgmised:

- käive 2010: 596 036 868 352 krooni (38 093 698 845 eurot);
- varad 2010: 1 062 904 455 473 krooni (67 931 975 987 eurot);
- töötajate arv 2010 392 885 töötajat.

Korrigeeritud andmebaas võib sisaldada olulisi ebatäpsusi, mistõttu kõik alljärgnevad arvutused on ligikaudsed. Andmebaasi ebatäpsused tulenevad andmebaasi haldaja rakendatud protseduuridest, mille tulemusena näiteks tuli oluliselt korrigeerida töötajate arvu andmeid, varade mahtu ning käibenumbreid, kuna kõik andmebaasi andmed ei ole kontrollitud ja usaldusväärsed.

Kaetus kehtivate lävenditega ettevõtlusvormi arvestamata

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtete koondnäitajatest katavad analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi ja ülevaatuse lävendite alusel auditi ja ülevaatuse kohustusega ettevõtete koondandmed, arvestamata ettevõtlusvormi. Ettevõtlusvormi ei arvestata, kuna aktsiaseltside kogukäive, varad ja töötajad moodustavad ligikaudu 2/3 kindlustandvate teenustega kaetud ettevõtete kogukäibest, varadest ja töötajatest ning seetõttu ei ole lävendite muutmisel olulist mõju koondandmetele, kui vaikimisi kõik aktsiaseltsid on auditikohustuslased.

Analüüsi teostamise perioodil kehtivatele ülevaatuse lävenditele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive 1 000 000 kuni 2 000 000 eurot, varad 500 000 kuni 1 000 000 eurot ja töötajaid 15 kuni 30) vastas 1 806 ettevõtet (1,2%), neist 567 aktsiaseltsi ja 1 239 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Ülevaatuse lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 7,0% (sh aktsiaseltsid 2,0%);
- varad 2010: 6,4% (sh aktsiaseltsid 2,9%);
- töötajate arv 2010 8,9% (sh aktsiaseltsid 3,0%).

Analüüsi teostamise perioodil kehtivatele auditi lävenditele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive vähemalt 2 000 000 eurot, varad vähemalt 1 000 000 eurot ja töötajaid 30 või rohkem) vastas 2 423 ettevõtet (1,6%), neist 1 242 aktsiaseltsi ja 1 181 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Auditi lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 73,6% (sh aktsiaseltsid 48,0%);
- varad 2010: 67,3% (sh aktsiaseltsid 55,3%);
- töötajate arv 2010 55,1% (sh aktsiaseltsid 38,5%).

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest kriteeriumite lõikes katavad analüüsi teostamise perioodil kehtivad auditi ja ülevaatusel lävendid kokku, arvestamata ettevõtlusvormi.

- käive 2010: 80,6% (sh ülevaatus 7,0%);
- varad 2010: 73,7% (sh ülevaatus 6,4%);
- töötajate arv 2010 64,0% (sh ülevaatus 8,9%).

Arvestades aktsiaseltsid auditi või ülevaatusel kohustuslaseks vaid siis, kui aktsiaseltside käive, vara ja töötajad vastavad lävendite tingimustele, oleks korrigeeritud andmebaasi alusel kindlustandvate teenustega kaetus ligikaudu 64% - 80% sõltuvalt kriteeriumist.

Kaetus kolmekordselt suurendatud lävenditega ettevõtlusvormi arvestamata

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtete koondnäitajatest kataksid kolmekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivad auditi ja ülevaatusel lävendid, arvestamata ettevõtlusvormi.

Kolmekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivatele ülevaatusel lävenditele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive 3 000 000 kuni 6 000 000 eurot, varad 1 500 000 kuni 3 000 000 eurot ja töötajaid 45 kuni 90) vastas 792 ettevõtet (0,5%), neist 394 aktsiaseltsi ja 398 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Seega väheneks ülevaatusel kohustusega muu ettevõtlusvormiga ettevõtete kui aktsiaseltsid arv lävendite kolmekordsel suurendamisel 68%.

Ülevaatusel kolmekordselt suurendatud lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 9,5% (sh aktsiaseltsid 4,7%);
- varad 2010: 6,1% (sh aktsiaseltsid 3,5%);
- töötajate arv 2010 9,8% (sh aktsiaseltsid 5,2%).

Kolmekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivatele auditi lävenditele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive vähemalt 6 000 000

eurot, varad vähemalt 3 000 000 eurot ja töötajaid 90 või rohkem) vastas 874 ettevõtet (0,6%), neist 567 aktsiaseltsi ja 307 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Seega väheneks auditi kohustusega muu ettevõtlusvormiga ettevõtete kui aktsiaseltsid arv lävendite kolmekordsel suurendamisel 74% võrra.

Kolmekordselt suurendatud auditi lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 58,9% (sh aktsiaseltsid 41,6%);
- varad 2010: 57,8% (sh aktsiaseltsid 50,3%);
- töötajate arv 2010 39,4% (sh aktsiaseltsid 30,8%).

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest kriteeriumite lõikes katavad kolmekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivad auditi ja ülevaatus lävendid kokku, arvestamata ettevõtlusvormi.

- käive 2010: 68,4% (sh ülevaatus 9,5%);
- varad 2010: 63,9% (sh ülevaatus 6,1%);
- töötajate arv 2010 49,2% (sh ülevaatus 9,8%).

Lävendite kolmekordse suurendamisega kaasneks korrigeeritud andmebaasi alusel kindlustandvate teenustega kaetuse vähenemine käibe osas 12,2%, varade osas 9,8% ja töötajate osas 14,8%.

Aktsiaseltside osakaal

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasist moodustavad kriteeriumite lõikes ettevõtlusvormilt aktsiaseltsidest ettevõtted. Lisaks arvutasime, kui paljud aktsiaseltsid on alla analüüsi teostamise perioodil kehtivate ülevaatus lävendite. Analüüsi teostamise perioodil oli kõikidele aktsiaseltsidele audit kohustuslik, sõltumata kriteeriumitele vastavusest.

Aktsiaseltse oli korrigeeritud andmebaasis 3 744 (2,5%). Nendest ei vastanud ülevaatus või auditi lävendite kriteeriumitele 1 935 (1,3%). Aktsiaseltside koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 51,1% (sh alla ülevaatus lävendite 1,2%);
- varad 2010: 64,1% (sh alla ülevaatus lävendite 5,9%);
- töötajate arv 2010 44,2% (sh alla ülevaatus lävendite 2,7%).

Kaetus kehtivate lävenditega arvestades ettevõtlusvormi

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi ja ülevaatus lävendite alusel on kindlustandvate teenustega (nii audit kui ka ülevaatus, sh kõik aktsiaseltsid on arvestatud kui auditikohustuslased, sõltumata muudest kriteeriumitest) kaetud ettevõtete (kokku 6 164 ettevõtet ehk 4,1% kõikidest korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest, sealhulgas 2 318

osäühingut) koondnäitajate osakaalud korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest järgmised:

- käive 2010: 81,8% (sh ülevaatus 5,1%);
- varad 2010: 79,6% (sh ülevaatus 3,4%);
- töötajate arv 2010 66,7% (sh ülevaatus 5,9%).

Analüüsi teostajate hinnangul on ligi 80% kaetus auditi ja ülevaatusete teenustega korrigeeritud andmebaasi kõikide ettevõtete varadest ja käivetest saavutatud peamiselt Eesti kontekstis väga suurte ettevõtete arvelt.

Eesti ettevõtete ettevõtlusvormidest moodustavad osäühingud 74% ja mittetulundusühingud 10%, aktsiaseltside osakaal on alla 3%. Arvestades auditi ja ülevaatusete teenustega kaetud ettevõtete arvu väga väikest osakaalt (4,1%) ja nende ettevõtete töötajate arvu osakaalu (66,7%) on analüüsi teostajate hinnangul vajalik Eesti ettevõtluskeskkonna usaldusvärsuse ja läbipaistvuse ning samuti riigi tulubaasi seisukohalt (varimajanduse osakaalu vähendamine, maksulaekumiste suurendamine) suurendada peamiste ettevõtlusvormide (osäühingud, mittetulundusühingud) kindlustandvate teenustega kaetuse osakaalu. Võimalik lahendus võiks olla ülevaatusete teenuse kriteeriumite alandamine, sealhulgas suhteliselt enam töötajate arvu osas, et lävenditega kaetus oleks proportsionaalne (analüüsi koostamise perioodil kehtivate lävenditega on saavutatud ligikaudu 80% kaetuse tase).

Analüüsi aluseks olevate andmete alusel leitud ligikaudne kaetuse osakaal 80% käivetest ja varadest on Uuringu teostajate hinnangul optimaalne ning kaetuse vähendamiseks ei ole uuringu teostajad leidnud objektiivseid põhjendusi.

Analüüsi teostamise perioodil kehtiva seadusandluse alusel on ettevõtlusvormilt aktsiaseltsidest ettevõtjad on 100%-lt kaetud audititeenusega. Samas osäühingutest (111 386 ettevõtet), mis moodustavad ettevõtete koguarvust Eestis ligikaudu 70% (koos mittetulundusühistutega 94%), on audititeenusega kaetud 1 116 ettevõtet ehk 0,7% ja ülevaatusete teenusega 1 202 ettevõtet ehk 0,8%.

Kaetus kolmekordselt suurendatud lävenditega arvestades ettevõtlusvormi

Kolmekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi ja ülevaatusete lävendite alusel oleksid kindlustandvate teenustega (nii audit kui ka ülevaatus, sh kõik aktsiaseltsid on arvestatud kui auditikohustuslased, sõltumata muudest kriteeriumitest) kaetud ettevõtete (kokku 4 449 ettevõtet ehk 3,0% kõikidest korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest, sealhulgas 657 osäühingut) koondnäitajate osakaalud korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest järgmised:

- käive 2010: 73,1% (sh ülevaatus 4,8%);
- varad 2010: 74,2% (sh ülevaatus 2,6%);
- töötajate arv 2010 57,4% (sh ülevaatus 4,6%).

Analüüsi teostajate arvutuste alusel kaasneks analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi ja ülevaatusete lävendite kolmekordse suurendamisega kaetuse vähenemine

tasemele ligikaudu 75% korrigeeritud andmebaasi kõikide ettevõtete varadest ja käivetest. Auditi ja ülevaatuse teenustega kaetud ettevõtete arv väheneks ligikaudu 27% (sealhulgas osühingute arv 72%).

Analüüsi teostajad rõhutavad, et ettevõtlusvormilt aktsiaseltsidest ettevõtjad on 100%-lt kaetud audititeenusega. Samas osühingutest (111 386 ettevõtet), mis moodustavad ettevõtete koguarvust Eestis ligikaudu 70% (koos mittetulundusühistutega 94%), oleks näiteks kolmekordse lävendite suurendamise tulemusena audititeenusega kaetud vaid 283 ettevõtet ehk 0,3% ja ülevaatuse teenusega 398 ettevõtet ehk 0,4% kõikidest osühingutest.

Uuringu teostajad rõhutavad, et Eesti majanduskeskkonna usaldusväärsus ja läbipaistvus on oluline konkurentsieelis, mida tasub kindlasti arendada. Üks olulisemaid usaldusvääruse ja läbipaistvuse tagamise kontrollmehhanisme on kindlustandvate teenuste kohustuslikkus.

Analüüsi teostajate hinnangul tuleb halduskoormuse vähendamise eesmärgil lävendite suurendamist põhjalikult kaaluda, sest kaasnev mõju arvestusala valdkonna ning majandussüsteemi kui terviku läbipaistvusele ja usaldusväärsele võib olla kriitiline.

Kaetus kuuekordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi

Arvutasime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest katavad kuuekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivad auditi ja ülevaatuse lävendid, arvestamata ettevõtlusvormi.

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate ülevaatuse lävendite kuuekordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive 6 000 000 kuni 12 000 000 eurot, varad 3 000 000 kuni 6 000 000 eurot ja töötajaid 90 kuni 180) vastas 445 ettevõtet (0,3%), neist 258 aktsiaseltsi ja 187 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Ülevaatuse lävendite kriteeriumile vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite löikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 10,5% (sh aktsiaseltsid 5,6%);
- varad 2010: 8,3% (sh aktsiaseltsid 5,9%);
- töötajate arv 2010 9,6% (sh aktsiaseltsid 5,8%).

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi lävendite kuuekordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive vähemalt 12 000 000 eurot, varad vähemalt 6 000 000 eurot ja töötajaid 180 või rohkem) vastas 429 ettevõtet (0,3%), neist 309 aktsiaseltsi ja 120 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Auditi kuuekordselt suurendatud lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite löikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 48,4% (sh aktsiaseltsid 36,0%);

- varad 2010: 49,5% (sh aktsiaseltsid 44,3%);
- töötajate arv 2010 29,8% (sh aktsiaseltsid 25,1%).

Ülevaatus ja auditi lävendite kuuekordsel suurendamisel on lävendikriteeriumite lõikes kindlustandvate teenustega kaetud ettevõtete koondnäitajate osakaalud korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest järgmised:

- käive 2010: 58,9% (ülevaatus ja audit kokku);
- varad 2010: 57,8% (ülevaatus ja audit kokku);
- töötajate arv 2010 39,4% (ülevaatus ja audit kokku).

Kaetus üheksakordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi

Analüüsisime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest katavad üheksakordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivaid auditi ja ülevaatus lävendeid, arvestamata ettevõtlusvormi.

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate ülevaatus lävendite üheksakordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive 9 000 000 kuni 18 000 000 eurot, varad 4 500 000 kuni 9 000 000 eurot ja töötajaid 135 kuni 270) vastas 291 ettevõtet (0,2%), neist 177 aktsiaseltsi ja 114 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Ülevaatus lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 10,7% (sh aktsiaseltsid 6,2%);
- varad 2010: 7,8% (sh aktsiaseltsid 5,9%);
- töötajate arv 2010 8,4% (sh aktsiaseltsid 5,4%).

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi lävendite üheksakordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive vähemalt 18 000 000 eurot, varad vähemalt 9 000 000 eurot ja töötajaid 270 või rohkem) vastas 280 ettevõtet (0,2%), neist 213 aktsiaseltsi ja 67 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Auditi lävendite üheksakordselt suurendatud näitajatele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 41,7% (sh aktsiaseltsid 32,1%);
- varad 2010: 45,6% (sh aktsiaseltsid 41,3%);
- töötajate arv 2010 25,4% (sh aktsiaseltsid 22,0%).

Ülevaatus ja auditi lävendite üheksakordsel suurendamisel on lävendi kriteeriumite lõikes kindlustandvate teenustega kaetud ettevõtete koondnäitajate osakaalud korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest järgmised:

- käive 2010: 52,4% (ülevaatus ja audit kokku);
- varad 2010: 53,4% (ülevaatus ja audit kokku);

- töötajate arv 2010 33,8% (ülevaatus ja audit kokku).

Kaetus kolmekümnekordselt suurendatud lävenditega arvestamata ettevõtlusvormi

Analüüsisime, kui suure osa korrigeeritud andmebaasi ettevõtetest katavad kolmekümnekordselt suurendatud analüüsi teostamise perioodil kehtivaid auditi ja ülevaatusel lävendeid, arvestamata ettevõtlusvormi.

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate ülevaatusel lävendite kolmekümnekordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive 30 000 000 kuni 60 000 000 eurot, varad 15 000 000 kuni 30 000 000 eurot ja töötajaid 450 kuni 900) vastas 91 ettevõtet (0,06%), neist 68 aktsiaseltsi ja 23 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Ülevaatusel lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 10,6% (sh aktsiaseltsid 8,1%);
- varad 2010: 8,2% (sh aktsiaseltsid 6,4%);
- töötajate arv 2010 7,0% (sh aktsiaseltsid 5,7%).

Analüüsi teostamise perioodil kehtivate auditi lävendite kolmekümnekordselt suurendatud näitajatele (kaks või rohkem kolmest järgnevast tingimusest täidetud: käive vähemalt 60 000 000 eurot, varad vähemalt 30 000 000 eurot ja töötajaid 900 või rohkem) vastas 54 ettevõtet (0,04%), neist 46 aktsiaseltsi ja 8 muu ettevõtlusvormiga ettevõtet.

Auditi kolmekümnekordselt suurendatud lävendite kriteeriumitele vastavate ettevõtete koondnäitajad olid korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest kriteeriumite lõikes protsentuaalselt järgmised:

- käive 2010: 21,0% (sh aktsiaseltsid 17,2%);
- varad 2010: 32,7% (sh aktsiaseltsid 31,1%);
- töötajate arv 2010 12,2% (sh aktsiaseltsid 11,7%).

Ülevaatusel ja auditi lävendite kolmekümnekordsel suurendamisel oleksid lävendi kriteeriumite lõikes kindlustandvate teenustega kaetud ettevõtete koondnäitajate osakaalud korrigeeritud andmebaasi koondnäitajatest järgmised:

- käive 2010: 31,6% (ülevaatus ja audit kokku);
- varad 2010: 40,1% (ülevaatus ja audit kokku);
- töötajate arv 2010 19,2% (ülevaatus ja audit kokku).

3. Uuringu tulemused. Vastused tõstatatud küsimustele.

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele	
HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 1	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 1
1.1. Kas ja millises mahus on juurutatud süsteem saavutanud masintöödeldavalt andmete edastamise XBRL-kohustuslaste jaoks?	1.1. Jah osaliselt, seda kasutavad 470 majandusüksust 95 452 XBRL-kohustuslastest s.o ligikaudu 0,4%.
1.2. Kas tulemuseks on halduskoormuse muutus XBRL-kohustuslaste jaoks?	1.2. Masintöödeldavusel ei ole olnud märkimisväärset mõju halduskoormuse muutusele.
HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 2	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 2
2.1. Kas töö maht ja kaasnevad kulud majandusaasta aruande ja Statistikaametile esitatavate aruannete koostamiseks ja esitamiseks on muutunud/muutumas?	

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

2.1.1. Majandusaasta aruande osas?	2.1.1. Majandusaasta aruannete esitamisele kuluv aeg on vähenenud. Ligi 61% vastanuist leidis, et E-aruandluskeskkond vähendab mingil määral XBRL-kohustuslaste halduskoormust.
2.1.2. Statistikaaruande osas?	2.1.2. Statistiliste aruannete eeltäidetavus muutub täisfunktsionaalsuses kättesaadavaks alates 01.01.2012, mistõttu küsimustikuga vastavat infot koguda ei olnud võimalik.
2.2. Mis põhjusel ja kuidas?	
2.2.1. Majandusaasta aruande osas?	2.2.1. Eelkõige toodi välja järgmised põhjendused: <ul style="list-style-type: none"> • paberivabad aruanded; • loogilisuse ja aritmeetiliste tehete kontrollid; • eeltäidetud varasema perioodi andmed; • samaaegne ligipääsetavus.
2.2.2. Statistikaaruande osas?	2.2.2. Statistiliste aruannete eeltäidetavus muutub täisfunktsionaalsuses kättesaadavaks alates 01.01.2012, mistõttu küsimustikuga vastavat infot koguda ei olnud võimalik.
2.3. Kui palju?	
2.3.1. Majandusaasta aruande osas?	2.3.1. Ligikaudu 30%.

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

2.3.2. Statistikaaruande osas?	2.3.2. Statistiliste aruannete eeltäidetavus muutub täisfunktsionaalsuses kättesaadavaks alates 01.01.2012, mistõttu küsimustikuga vastavat infot koguda ei olnud võimalik.
HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 3	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 3
3.1. Milline on olnud XBRL-kohustuslaste keskmine investeeringuvajadus uuele süsteemile üleminekul?	3.1. Enamikust XBRL-kohustuslastelt saadud vastustest ei ilmnenud olulist investeeringuvajadust uuele süsteemile üleminekul.
3.2. Kas XBRL-kohustuslastel on investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine XBRL-kohustuslastelt riigile?	3.2. Jah, XBRL-kohustuslastel on investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine XBRL-kohustuslastelt riigile.
3.3. Kui palju on XBRL-kohustuslastel investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine XBRL-kohustuslastelt riigile?	3.3. Enamikust XBRL-kohustuslastelt saadud vastustest ilmes, et keskmiseks investeeringuvajaduseks on 500 eurot.
3.4. Millisel XBRL-kohustuslaste sihtrühmal on investeeringuid veel vaja teha, et saavutada masintöödeldava (XBRL) info jõudmine XBRL-kohustuslastelt riigile?	3.4. Kõikidel sihtrühmadel on vaja veel investeeringuid teha, et saavutada masintöödeldavus.
3.5. Kui palju peaks XBRL-kohustuslaste aruandlusest (näiteks kas piisab 4 põhiaruandest) olema masintöödeldav, et vastav investeering ennast ära tasuks?	3.5. Tagasiside ei andnud küsimusele ammendavat vastust.

3.1 | XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

<p>3.6. Milline oleks XBRL-kohustuslastel keskmine aktsepteeritav tasuvusaeg, et XBRL-kohustuslased seda vastuvõetavaks peaksid?</p>	<p>3.6. Enamusest saadud vastustest ilmnes, et keskmiseks aktsepteeritavaks tasuvusajaks oleks umbes 2 aastat.</p>
<p>3.7. Missugused tõrked tuleks XBRL-kohustuslastel ületada, et masintöödeldavalt edastatavate andmete osatähtsus muutuks valdavaks?</p>	<p>3.7. Tagasiside kohaselt on peamisteks tõrgeteks investeringutoetuse, teavituskoolituse ning IT-alase konsultatsiooni vähesus.</p>
<p>HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 4</p>	<p>PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 4</p>
<p>4.1. Kas juurutatud süsteem on toonud kaasa kulude kokkuhoidu 2008. ja 2010. aasta võrdluses?</p>	<p>4.1. Jah osaliselt, andmesisestajate palgakulude võrdluses. Vt täiendavalt punkt „XBRL-põhise aruandlussüsteemi tasuvusaeg“</p>
<p>4.2. Millises mahus on juurutatud süsteem toonud kaasa kulude kokkuhoidu 2008. ja 2010. aasta võrdluses?</p>	<p>4.2. Vt punkti 4.1. 72,6 tuhat eurot (RIK-i hinnangul oli 2008. aastal sisestajate palgakulu 330,3 tuhat eurot ja 2010. aastal 257,7 tuhat eurot).</p>

3.1 | XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

<p>4.3. Millist mõju on see avaldanud aruandluskeskkonna infotehnoloogilisele tasemele?</p>	<p>4.3. RIK-i hinnangul on peamine mõju aruandluskeskkonna infotehnoloogilisele tasemele järgmine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2010. aastal RIK-is ja kohtute registriosakondades kasutusele võetud vajalikud infotehnoloogilised lahendused on kaotanud vajaduse esitatud erinevaid andmeid süstematiseerida nende edasitöötlemiseks. • Äriregistril on kadunud mitmekuuline andmete skaneerimisest ja sisestamisest tekkiv ajaline nihe aruannete esitamisest kuni nende avalikustamiseni. • Praktiliselt on kadunud registriosakondades kohapeal aruannete sisestamise-vastuvõtu protseduur, puudub vajadus aruandeid skaneerida, aruannete töötlemine on kordades lihtsam.
<p>4.4. Millist mõju on see avaldanud kulude struktuuri teisenemisele (näiteks tööjõukulud vs majanduskulud)?</p>	<p>4.4. Kulude struktuur on teisenenud. Tööjõukulud (vt ka punktid 4.1 ja 4.2) on asendunud muude kululiikidega.</p>
<p>HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 5</p>	<p>PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 5</p>
<p>5.1. Milliseks kujunes XBRL-põhise aruandlussüsteemi kogumaksumus riigile?</p>	<p>5.1. RIK andmetel (seisuga oktoober 2011) oli XBRL-põhise aruandlussüsteemi projektikulude kogumaksumus 682,4 tuhat eurot.</p>
<p>5.2. Kui palju on muutunud/muutumas halduskoormus?</p>	<p>5.2. RIK-i hinnangul (seisuga oktoober 2011) väheneb riigi seisukohast halduskoormus nelja aasta jooksul 682,4 tuhat eurot.</p>

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

5.3. Milline on E-aruandluskeskkonna tasuvusaeg?	5.3. RIK-i hinnangul on E-aruandluskeskkonna tasuvusaeg ca 5 aastat.
5.4. Kas analoogseid algatusi saaks ja oleks otstarbekas ellu viia ka tõukefondide toeta ja millistel tingimustel?	5.4. Jah, sõltub riigi osalemisest ja muudest riigi poolt antavatest tagatistest.
5.5. Millised on RIK-is (ja kohtute registriosakondades) kasutusel olevad infotehnoloogilised lahendused seoses XBRL-i rakendamisega?	5.5. RIK-i andmetel lisandusid RIK-i ja kohtute registriosakondadesse järgnevad infotehnoloogilised lahendused: <ul style="list-style-type: none">• 2 koormusjaotur serverit,• 4 andmebaasi serverit,• 4 rakenduse serverit,• 1 blade korpus,• 2 Ethernet switchi,• 2 Fibre Channel switchi,• 1 test-keskkonna server,• aruandlusportaal.

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

5.6. Milline on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) töäjõu struktuuri ja palgakulu muutus?

5.6. RIK-i andmetel oli majandusaasta aruannete esitamise protsessiga seotud RIK-i ja kohtute registriosakondade töötajate arv taandatuna täistööajale ja summaarsed palgakulud 2008. ja 2010. aastal:

	2008. a	2010. a
Töäjõukulud kokku, tuh. eurodes	330,3	257,7
<i>Sh RIK</i>	95,2	38,8
<i>Sh kohtute registriosakonnad</i>	235,1	218,9
Töötajate arv kokku	49	30
<i>Sh RIK</i>	20	3
<i>Sh kohtute registriosakonnad</i>	29	27

5.7. Milline on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) töötajate töökoormuse vähenemine/suurenemine?

5.7. Lähtuvalt töötajate arvu vähenemisest 49-lt 30-le on hinnanguline töötajate töökoormuse vähenemine töötundides 38,2 tuhat (vt ka punkti 5.6).

5.8. Millised on RIK-i (ja kohtute registriosakondade) tuvastatud kitsaskohtade lahendused?

5.8. RIK märkis peamiste kitsaskohtadena ja lahendustena:

- Ajanappus pooleliolevate ja planeeritud arendustööde tegemiseks ning süsteemi ja taksonoomia arenduste seadistamiseks. Lahenduseks oleks paindlikum lisaressursside kaasamine ja/või tähtaegade edasilükkamine.
- Jooksvalt lisanduvad muudatused. Lahenduseks oleks paindlikum lisaressursside kaasamine ja/või tähtaegade edasilükkamine.

3.1 I XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile ja aruandekohustuslastele

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 6	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 6
<p>6.1. Kas aruandlusvaldkonna arendamisega ja täiendavate tegevusvaldkondade (nt Statistika- ja Maksuametile suunatud aruandlus, TAI, ettevõtjaportaali juurde loodav raamatupidamisportaal) <i>XBRL</i>-põhise liidestamisega edasi liikuda, et vähendada aruandlusega kaasnevat halduskoormust <i>XBRL</i>-kohustuslastele ja riigile?</p>	<p>6.1. Esialgse analüüsi tulemusel (vt ka punkti 9) on ilmnenu vähene kattuvus teiste riigiasutuste poolt kasutatavate erinevate arvestusala ja täiendavate tegevusvaldkondade andmebaasidega, mistõttu täiendavate <i>XBRL</i>-põhise liidestamise arenduste tulused ja kulusid tuleks juhtumipõhiselt analüüsida.</p>
<p>6.2. Kuidas aruandlusvaldkonna arendamisega ja täiendavate tegevusvaldkondade (nt Statistika- ja Maksuametile suunatud aruandlus, TAI, ettevõtjaportaali juurde loodav raamatupidamisportaal) <i>XBRL</i>-põhise liidestamisega edasi liikuda, et vähendada aruandlusega kaasnevat halduskoormust <i>XBRL</i>-kohustuslastele ja riigile?</p>	<p>6.2. Arendada välja ühtne aruandluskeskkond. Samuti teostada süvaanalüüs, milline on mõistlik vahekord kogutavate andmete mahu ja aruandluskohustuslaste halduskoormuse vahe.</p>

3.2 II XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärsusele

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 7	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 7
<p>7.1. Juurutatud süsteem peaks võimaldama rakendada RpS § 15 lg 1 nimetatud õige ja õiglase kajastamise printsiipi taksonoomilise aruandluse osas ülimuslikult, kas nimetatud printsiibi järgimine on XBRL-kohustuslastele aruande koostamisel olnud võimalik või on juurutatud süsteem tekitanud probleeme õige ja õiglase kajastamise printsiibi järgimisega.</p>	<p>7.1. Vastanud XBRL-kohustuslastest ligikaudu 99% leidsid, et neil ei tekkinud probleeme õige ja õiglase kajastamise printsiibi järgimisega. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 78% leidsid, et erineva suuruse ja erinevaid arvestuspõhimõtteid järgivate majandusüksuste majandusaasta aruannete koostamisel ja esitamisel E-aruandluskeskkonnas oli olulises osas võimalik järgida õige ja õiglase kajastamise printsiipi.</p>
<p>7.2. Kas ja millisel määral eksisteerib rahulolu sellega, et raamatupidamise seaduse § 141 lõikest 4 tulenevalt puudub aruande esitajal võimalus kalduda kõrvale majandusaasta aruande taksonoomiast ja selle alusel koostatud aruandevormidest.</p>	<p>7.2. Vastanud XBRL-kohustuslastest ligikaudu 86% olid rahul, et neil puudus 2010. a majandusaasta aruannet täites võimalus kalduda kõrvale aruande taksonoomiast ja selle alusel kehtestatud aruandevormidest. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 80% leidsid, et on põhjendatud asjaolu, et puudub võimalus kalduda kõrvale majandusaasta aruande taksonoomiast ja selle alusel koostatud aruandevormidest.</p>
HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 8	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 8
<p>8.1. Kas juurutatud süsteemis esitatud majandusaasta aruannete andmete kvaliteedis on toimunud muutus võrreldes 2008. ja 2010. aastat?</p>	<p>8.1. Vastanud XBRL-kohustuslastest ligikaudu 54% leidsid, et kvaliteet on paranenud. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 82% leidsid, et kvaliteet on paranenud.</p>

3.2 II XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärsusele

<p>8.2. Aruandlussüsteemist olulisema mõjuga on antud näitaja osas arvestusalane regulatsioon, selle järgimise tava, raamatupidajate kvalifikatsioon ning tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani hoiakud ja eesmärgid, samuti majanduskeskkonna muutustest tingitud asjaolud; selgitada tegurid ja asjaolud, mis enim mõjutasid XBRL-põhise aruandlussüsteemi vahendusel esitatud majandusaasta aruande sisu kvaliteedi muutusi.</p>	<p>8.2. Vastanud XBRL-kohustuslased ja arvestusala eksperdid nimetasid aruande kvaliteeti enim mõjutanud teguritena:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selge ja arusaadav taksonoomia; • ümardamisest tulenevate vigade kadumine; • summeerimisest tulenevate vigade kadumine; • automaatkontrollidest tulenevate vigade vähenemine; • põhiaruannete ja lisade vaheliste seoste kontroll; • aruandevormide standardiseeritus ja visuaalne ühtsus tagas parema võrreldavuse.
<p>HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 9</p>	<p>PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 9</p>
<p>9. Koostada võrdlev analüüs, et selgitada, kui palju erinevad RIK-le esitatud aastaaruannete koondandmed teistes andmebaasides (näiteks Statistikaamet, Maksu- ja Tolliamet, Audiitorkogu) olevatest võrreldavatest andmetest.</p>	<p>9. Analüüsi tulemusena ilmnes, et erinevate asutuste poolt kogutav andmed ei ole põhiosas võrreldavad.</p>
<p>HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 10</p>	<p>PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 10</p>
<p>10. Kas XBRL-põhise aruandlussüsteemi kaudu esitatud info põhjal on võimalik arvestusala poliitikakujunduse eesmärkide saavutamise mõjuindikaatorite arvutamine?</p>	<p>10. Ei. Neljast indikaatorist kahe arvutamiseks on info ebatäpne ning ülejäänud kahe puhul vajalik info puudub.</p>

3.2 II XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju kogutava info õigsusele ja usaldusväärsele

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 11	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 11
<p>11. XBRL-põhise aruandlussüsteemi loogiliste kontrollide analüüs ning uute kontrollide ettepanekute tegemine aruandluskeskkonna lihtsustamiseks ning parendamiseks (näiteks töötajate arv ei tohiks olla miljonites ja peaks olema mitme suurusjärgu võrra väiksem töötasufondist, lisada kontrollid, mis vähendaksid võimalust, et sisestatavate andmete juures eksitaks aruandluse arvandmete osas suurusjärguga - määrates ümardustasemeks tuhanded eurod, sisestatakse andmed 1 euro täpsusega või vastupidi).</p>	<p>11. Vastanud XBRL-kohustuslased ja arvestusala eksperdid märkisid järgmiseid loogilisuse kontrolle ning võimalusi aruandluskeskkonna parendamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aruande allkirjastamiseks piisaks ühe juhatuse liikme allkirjast; • sisestuspiirang töötajate arvule; • osakapital aruandes peaks ühtima äriregistris märgituga; • põhiaruannete ning aruande lisades märgitud numbrite vastavuse kontroll; • aruandluskeskkond võiks kontrollida omakapitali vastavust seadusele; • oluliste summade korral (näiteks bilansi korral enam kui 5% bilansimahust) genereerib aruandluskeskkond vastava lisa; • tähelepanu juhtivad hoiatused, millest saab täiendava kinnitusega mööda minna; • osaliselt eeltäidetud rahavoogude aruanne; • täiustatud põhivara lisa.

3.3 III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 12

12. Lähtudes avalikust huvist - avalikkusele suunatud arvestusalane info peab olema õigeaegne, objektiivne ja ammendav, et võimaldada asjakohaste otsustuste tegemist - ei ole võimalik raamatupidamiskohustuslaste ringi võrreldes täna kehtiva RpS §-s 2 sätestatuga kitsendada; koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs; koostada analüüs, mis selgitaks kas ja kui, siis millised raamatupidamiskohustuslased võiksid rakendada tekkepõhise arvestuse asemel kassapõhist arvestust (kriteerium: majandusüksuste omavaheline infovajadus tehingute tegemisel ja usaldusväarsuse saavutamisel).

PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 12

12. Arvestusala ekspertide seisukohad ettevõtlusvormidest, millistele peaks olema lubatud kassapõhise raamatupidamisarvestuse rakendamine (eelistuste osakaal %-des):

Füüsilisest isikust ettevõtjad	44%
Mittetulundusühingud	17%
Usaldusühingud	9%
Muud	8%
Sihtasutused	7%
Täisühingud	7%
Tulundusühingud	7%
Osühingud	1%
Aktsiaseltsid	0%

Välisriikidele saadetud küsimustike vastustest (25 riiki) ilmnes, et üksnes 3 riigis on kassapõhine arvestus teatud segmentidele lubatud (Filipiinid, Prantsusmaa, Rootsi) ja ühes riigis kavandamisel (Uus-Meremaa).

3.3 III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 13	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 13
13. Keskpikas perspektiivis rakendub Eestis 3 aruandlusraamistikku - kasumit taotlevatele üksustele suur IFRS ja väike IFRS ning kasumit mittetaotlevatele üksustele Eesti Finantsaruandluse Standard; analüüsida sihtgruppide seisukohti eelpool nimetatud valikute sobilikkuse osas Eesti majandusruumi; koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatöötamisega.	13. Enamus arvestusala ekspertidest pidasid sobilikuks ideed, mille kohaselt keskpikas perspektiivis jääb Eestis kehtima kolm aruandluse raamistikku - kasumit taotlevatele üksustele IFRS ning IFRS for SME ja kasumit mittetaotlevatele üksustele Eesti Finantsaruandluse Standard.
HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 14	PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 14
14.1. Kas audiitorkontrolli lävendite muutmise võrreldes täna kehtiva AudS §-s 91 sätestatuga mõjutab keskpikas perspektiivis halduskoormust?	14.1. Jah, audiitorkontrolli lävendite muutmise võrreldes täna kehtiva AudS §-s 91 sätestatuga mõjutab keskpikas perspektiivis halduskoormust.
14.2. Millises mahus mõjutab audiitorkontrolli lävendite muutmise võrreldes täna kehtiva AudS §-s 91 sätestatuga keskpikas perspektiivis halduskoormust?	14.2. Töö teostamise käigus ei täpsustatud kavandatavate muudatuste ulatust ja ajakava, mistõttu sisulise mõjuhindangu läbiviimiseks puudusid sisendid. Vaatamata sellele on töö teostaja arvutanud näitliku halduskoormuse muutuse erinevate lävenditasemetega korral.
14.3. Millised kindlust andvad (näiteks ülevaatus) või muud teenused (näiteks vandeaudiitori poolt koostatav aruandlus) võiksid olla kohased rakendada auditi audiitorteenuse lävendi all?	14.3. Ekspertide hinnangud auditi ja ülevaatus sobilike lävendite kohta on toodud punktis 14.5. Enamiku arvestusala ekspertide hinnangul ei tasu lisaks vandeaudiitorile tekitada täiendavaid kindlustandvate teenuste osutajaid.
14.4. Analüüsida sihtgruppide seisukohti väljapakutud lahenduste (punkt 14.3 alusel) sobilikkuse osas Eesti majandusruumi.	14.4. Sihtgruppide seisukoht (arvestusala ekspertide hinnangud) on toodud punktis 14.3.

3.3 III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

14.5. Koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatöötamisega.

14.5. Eesti arvestusala ekspertide hinnangud sobilike auditi ja ülevaatusse lävendite kohta on järgmised:

	Audit		Ülevaatus	
Alltoodud kriteeriumitest peavad olema täidetud vähemalt	Kaks	Üks	Kaks	Üks
Müügitulu või tulu, mln EUR	1-2	2-10	kuni 2	1-6
Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR	1-3	1-5	kuni 0,5	0,5-3
Keskmine töötajate arv	30-50	50-100	10-30	20-60

HÜPOTEESID/ÜLESANDEPÜSTITUSED 15

PÕHITULEMUSED JA JÄRELDUSED 15

15.1. Kas keskpikas perspektiivis võiks avalikust huvist lähtudes osutada mõningates tegevusvaldkondades (näiteks avalikus sektoris, raamatupidamisteenuse osutamisel) vajalikuks arvestusala eksperdi (vanderaamatupidaja) kutsekvalifikatsiooni sidumine raamatupidaja kutsetegevusega?

15.1. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 76% leidsid, et keskpikas perspektiivis võiks avalikust huvist lähtudes osutada mõningates tegevusvaldkondades (näiteks avalikus sektoris raamatupidamisteenuse osutamisel) vajalikuks arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumine raamatupidaja kutsetegevusega.

15.2. Kas mikromajandusüksused (ja väike ja keskmised ettevõtted) võiks vabastada ülevaatusse kohustusest, kui üksuse raamatupidaja või raamatupidamist pakkuva ettevõtte töötaja on arvestusala ekspert?

15.2. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 70% leidsid, et ülevaatusse kohustusest vabastamine oleks võimalik vandeaudiitori poolt osutatava raamatupidamisteenuste korral.

3.3 III Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

<p>15.3. Kas arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumisel raamatupidaja kutsetegevusega tekkivad järelvalvelised küsimused saaks lahendada nn suure Audiitorkogu raames, kus avaõigusliku isiku raames loodaks erinevatele kutsetele oma kojad?</p>	<p>15.3. Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 54% leidsid, et arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumisel raamatupidaja kutsetegevusega tekkivad järelvalvelised küsimused saaks lahendada nn suure Audiitorkogu raames, kus avalik-õigusliku isiku raames loodaks erinevatele kutsetele oma kojad. Audiitorkogu nimetatud ettepanekut ei toetanud.</p>						
<p>15.4. Analüüsida sihtgruppide seisukohti väljapakutud lahenduste sobilikkuse osas Eesti majandusruumi.</p>	<p>15.4. Vastanud arvestusala ekspertide (v.a Audiitorkogu) hinnangul väärrib kaalumist lihtsustatud aruandluse põhimõtete väljatöötamine majandusüksustele, kelle näitajad jäävad alla hetkel kehtivate ülevaatuse lävendite.</p>						
<p>15.5. Koostada normiadressaate segmenteeriv analüüs koos kvalifikatsiooni, kutsealaste õiguste, kohustuste ja vastutuse erinevate mudelite ning vastavate põhistatud künniste (lävendite) väljatoomisega</p>	<p>15.5. Arvestusala eksperdid nimetasid lihtsustatud aruandluse normiadressaatidena peamiselt füüsilisest isikust ettevõtjaid ja mittetulundusühinguid.</p> <p>Arvestusala eksperdid nimetasid lihtsustatud aruandluse koostamise õigust omavate normiadressaatidena järgmistele tunnustele vastavaid isikuid:</p> <table border="1" data-bbox="1126 1034 2036 1201"> <tr> <td>Müügitulu või tulu, mln EUR</td> <td>0,5</td> </tr> <tr> <td>Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR</td> <td>0,1</td> </tr> <tr> <td>Keskmine töötajate arv</td> <td>5</td> </tr> </table> <p>Audiitorkogu liikmed lihtsustatud aruandluse koostamise lubamist ei toetanud.</p>	Müügitulu või tulu, mln EUR	0,5	Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR	0,1	Keskmine töötajate arv	5
Müügitulu või tulu, mln EUR	0,5						
Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR	0,1						
Keskmine töötajate arv	5						

4. Uuringu lühikokkuvõte. Põhitulemused ja järeldused.

Metoodika lühikirjeldus

XBRL-kohustuslaste tagasiside rahulolu kohta kehtiva E-aruandluskeskkonnaga on kogutud veebiküsimustike vormis. XBRL-kohustuslastele saadeti 43 erinevat E-aruandluskeskkonda puudutavat küsimust. Küsimustik saadeti 10 000 XBRL-kohustuslasele ning osaline või täielik tagasiside laekus 507 XBRL-kohustuslaselt.

Valimi moodustamise aluseks oli eeldus, et majandusüksus (v.a välismaa äriühingu filiaal) on esitanud 19.10.2011 seisuga majandusaasta aruanded perioodidel 01.01.2008-31.12.2008 ning 01.01.2010-31.12.2010 lõppenud majandusaastate kohta. Teisisõnu, toomaks välja XBRL-kohustuslaste võrdlevaid seisukohti vana ning uue korra kohaselt esitatavate aruannetega seoses, pidi küsimustiku saaja olema esitanud mõlema perioodi kohta majandusaasta aruande. RIK-i andmebaasis oli selliseid XBRL-kohustuslasi 48 752, mille hulgast valiti juhusliku valiku teel 10 000 XBRL-kohustuslast.

Arvestusala ekspertidele esitati detailsemad küsimused eesmärgiga selgitada välja nende seisukohad eeskätt kindlustandvate teenuste lävendite muutmise, lihtsustatud aruandluse lubamise, muudele arvestusala ekspertidele audiitoritega samaväärsete kindlustandvate teenuste osutamise õiguse ning raamatupidajatele kutsekvalifikatsiooninõuete kehtestamise põhjendatuse osas.

Ekspertide küsimustik saadeti 4 erineva erialaorganisatsiooni liikmetele ja Eesti ülikoolide õppejõududele ning E-aruandluse koolitusel osalenutele. Küsimustikule vastas osaliselt või täielikult 171 sihtgruppi valitud isikut.

Välisriikidele saadetud küsimustiku eesmärgiks oli saada ülevaade välisriikides kehtivatest arvestusalastest regulatsioonidest (sh auditi piirmäärad, muude arvestusala ekspertide pädevus audiitoriga samaväärset kindlust andvate teenuste osutamiseks, kassapõhise raamatupidamisarvestuse lubatavus) ning XBRL-põhise aruandluskeskkonna olemasolust.

Küsimustikus oli 9 erinevat küsimust, mis saadeti nii Rahandusministeeriumi kontaktidele kui BDO võrgustiku liikmetele. Tagasiside saadi 25 erinevast riigist, mille hulgas detailsemad vastused saabusid Euroopa Liidu liikmesriikidest.

Erinevatele ametkondadele tehtud infopäringute eesmärgiks oli selgitada välja, kas erinevate ametiasutuste andmebaasides esineb Vabariigi Valitsuse määruse nr 206 „Majandusaasta aruande taksonoomia“ lisas 1 olevate kirjete dubleerivat kogumist ning jaatava vastuse korral andmete erinevusi.

Uuringu läbiviija poolt tehtud arvutused puudutasid majandusaasta aruande koostamise ning esitamise, samuti audiitoriga suhtlemise, peale kulutatud aja sidumist vastavate

majandusüksuste finantsnäitajatega (varade summa, müügitulu ning töötajate arv). Eesmärgiks oli tuletada seoseid peegeldav võrrand, mida saaks kohaldada RIK-i andmebaasis olevatele majandusüksustele, tehes selliselt üldistavaid järeldusi kõikide majandusüksuste poolt majandusaasta aruande koostamisel ja esitamisele, samuti audiitoriga suhtlemisele, kulutatud aja kohta. Ühel juhul oli eesmärgiks tuvastada, kas kasutatud metoodika põhjal ilmnes majandusaasta 2010 ajakulu vähenemist majandusaasta aruannete koostamisele ja esitamisele võrreldes majandusaastaga 2008. Teisel juhul oli eesmärgiks leida, milline oleks auditi lävendite muutmise tingitud aja- ja rahakulu kokkuvõid. Arvestades kasutatud andmete kvaliteeti ning metoodikat on tegemist üldiste järeldustega, mis vajavad täiendavat uurimist.

4.1 XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju XBRL-kohustuslasele

Ülesandepüstitus

Uuringu eesmärgiks oli tuvastada, kas XBRL¹-kohustuslaste töö maht ning sellega kaasnevad kulud majandusaasta aruande (MAA) ning Statistikaametile ja teistele riigi institutsioonidele esitatavate aruannete koostamiseks ja esitamiseks on 2010. a vähenenud võrreldes 2008. a.

Uuringu läbiviimise kirjeldus

Uuring viidi läbi küsimustiku vormis, milles paluti valimisse kaasatud XBRL-kohustuslastel hinnata ajakulu nii 2008.a kui ka 2010. a majandusaasta aruande esitamisele. MAA koostamise protsess võib aruandekohustuslasel tulenevalt tehingute mahust ja eripäradest aastate lõikes oluliselt erineda, mistõttu halduskoormuse muutmiseks loeti MAA (taksonoomia reegleid järgiva) vormistamise ning (e-aruandluskeskkonna kaudu) esitamise põhimõtete ümberkujunemisest tulenenud võimalikku ajakulu (ja seeläbi arvestusliku rahakulu) muutust.

Valimi moodustamisel võeti aluseks Registrate ja Infosüsteemide Keskusest (RIK) saadud andmed XBRL-kohustuslastest majandusüksuste (158 377 tk) kohta, mis vastasid järgmistele tingimustele:

- 1) Majandusüksus oli seisuga 19. oktoober 2011 esitanud majandusaasta aruande nii perioodil 01.01.2008-31.12.2008 kui ka perioodil 01.01.2010-31.12.2010 lõppenud majandusaasta kohta;
- 2) Majandusüksus ei olnud seisuga 19.10.2011 likvideerimisel või pankrotis;
- 3) Majandusüksuse näol ei olnud tegemist välismaa juriidilise isiku Eestis asuva filiaaliga (esitavad välismaa juriidilise isiku aruande);
- 4) Majandusüksuse kohta oli kättesaadav e-mail küsimustiku saatmiseks.

¹ XBRL - Extensible Business Reporting Language

Eelnimetatud tunnustele vastavaid majandusüksuseid oli kokku 48 752, mille hulgast valiti juhusliku valiku meetodil välja 10 000, millele saadeti küsimustik. Juhusliku valiku valimisse sattunud majandusüksustest olid 93,2% OÜ-d, 4,8% AS-d ning ülejäänud 2% moodustasid muud juriidilised isikud. Arvestades lisaks ka asjaolu, et suuremad majandusüksused koostavad IFRS² aruandlust ja/või konsolideeritud aruandlust, siis uuringu tulemused peegeldavad eeskätt väikeste ja keskmiste majandusüksuste seisukohti.

Muid juriidilisi isikuid (välja arvatud OÜ-d ning AS-d) sattus valimisse 2%, mistõttu hilisemate üldistuste tegemisel kõikide majandusüksuste kohta lähtutakse üksnes OÜ-de ning AS-de kohta kogutud ajakulu hinnangutest.

Uuringu tulemused

Majandusüksuste hinnangud ajakulu muutuse kohta MAA esitamisel

Küsimustikule vastas osaliselt või täielikult 507 majandusüksust (5,07% küsimustiku saanutest), millest 2008. a ning 2010. a MAA esitamisele kulunud aja kohta andis hinnangu 374 majandusüksust. Majandusüksustelt saadud hinnangud olid järgmised (vt Tabel 1):

Õiguslik vorm	Vastajate arv	Keskmine ajakulu 2010 MAA esitamisel	Keskmine ajakulu 2008 MAA esitamisel	Muutus %-des
Aktsiaselts (AS)	19	30,2	41,3	-26,9
Osühing (OÜ)	335	17,1	24,6	-30,5
Mittetulundusühing (MTÜ)	1	40,0	40,0	0
Sihtasutus (SihtA)	9	21,0	20,7	1,4
Hooneühistu (HÜ)	6	26,2	45,6	-42,5
Tulundusühistu (TÜ)	4	9,0	13,0	-30,8
Kaalutud tulemus	374	18,0	25,6	-29,7

Tabel 1. Majandusüksuste hinnangud MAA esitamise ajakulu kohta 2008. a ning 2010. a

Võrreldes RIK-i prognoosiga 2010. a MAA esitamiseks kohustatud isikute arvu kohta, millest OÜ-d ning AS-d moodustavad ca 77,2% MAA esitamiseks kohustatud isikute arvust, moodustavad OÜ-d ning AS-d küsimustikule vastanud majandusüksustest 94,7%. Nimetatud asjaolu alahindab muude juriidiliste isikute MAA esitamisega seotud eripärasid, kuid ei muuda hinnanguid ajakulu kohta mittekasutatavaks.

Lisaks hinnangule ajakulu kohta MAA esitamisel, oli küsimustikus täiendavalt küsimus selle kohta, kas MAA esitamise ajakulu 2010. a muutus võrreldes 2008. a. 60% vastanutest leidis, et ajakulu 2010. a MAA esitamisel on vähenenud võrreldes 2008. a MAA esitamisega, 28% vastanutest leidis, et ei ole muutunud ning 12% vastanutest leidis, et see on suurenenud. Seega uuringu tulemused viitavad, et valimisse sattunud

² International financial reporting standards - Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud rahvusvahelised finantsaruandluse standardid

XBRL-kohustuslaste arvates MAA esitamisele kuluv aeg vähenes 2010. a võrreldes 2008. a.

Üldistused majandusüksuste hinnangute põhjal (arvestuslik rahakulu kokkuvõid)

Tabelis 1 toodud majandusüksuste hinnangute alusel arvutati seosed vastanud majandusüksuste varade ja müügitulu ning keskmise ajakulu vahel aastatel 2008 ning 2010. Lineaarsed seosed keskmise ajakulu ja varade ning keskmise ajakulu ja müügitulu vahel on esitatud Tabelis 2.

Näitaja	Lineaarne seos
2008 MAA esitamise ajakulu	= 1,584 x varade maht mln EUR +24,97
2010 MAA esitamise ajakulu	= 1,5366 x varade maht mln EUR + 17,166
2008 MAA esitamise ajakulu	= 0,7902 x müügitulu mln EUR + 25,283
2010 MAA esitamise ajakulu	= 1,4297 x müügitulu mln EUR + 17,324

Tabel 2. Lineaarsed seosed MAA esitamise keskmise ajakulu ning varade ja müügitulu vahel aastal 2008 ning 2010

Valimisse kaasatud majandusüksuste MAA esitamise ajakulu ning varade ja müügitulu vahel eksisteerivad lineaarsed seosed laiendati kõikidele majandusüksustele. Võtmaks arvesse mõlemat lineaarset seost (seosed MAA-de esitamise ajakulu ning majandusüksuste varade vahel ning seosed MAA-de esitamise ajakulu ning majandusüksuste müügitulu vahel), on arvestuslike töjõukulude leidmisel lähtutud mõlema seose alusel arvutatud keskmisest ajakulust. Tuginedes Statistikaameti andmetele erinevate tegevusalade keskmise töjõukulu³ kohta leiti arvestuslik rahaline kokkuvõid MAA esitamisel 2010. a võrreldes 2008. a, mille kokkuvõte on esitatud Tabelis 3.

<i>Tegevusala</i>	<i>Arvestuslik MAA esitamise rahakulu 2010</i>	<i>Arvestuslik MAA esitamise rahakulu 2008</i>	<i>Rahakulu muutus tuh. EUR-des</i>
Töötlev tööstus	915	1 298	-382
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	38	49	-11
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	37	52	-15
Ehitus	837	1 238	-372
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrattaste remont	1 320	1 871	-550
Veondus ja laondus	441	628	-188
Majutus ja toitlustus	150	217	-67

³ Tõjõukulu sisaldab palgakulu, sotsiaalmaksu ning tööandja töötuskindlustusmaks

<i>Tegevusala</i>	<i>Arvestuslik MAA esitamise rahakulu 2010</i>	<i>Arvestuslik MAA esitamise rahakulu 2008</i>	<i>Rahakulu muutus tuh. EUR-des</i>
Info ja side	589	847	-258
Finants- ja kindlustustegevus	217	311	-94
Kinnisvaraalane tegevus	1 024	1 478	-454
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	1 271	1 844	-574
Haldus- ja abitegevused	380	549	-169
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	14	20	-6
Haridus	170	248	-78
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	196	284	-88
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	332	482	-150
Muud teenindavad tegevused	410	597	-187
Tegevusala puudub	2 162	3 146	-983
KOKKU	10 503	15 129	-4 625

Tabel 3. Arvestuslik rahakulu kokkuvõtteid 2010. a MAA esitamisel võrreldes 2008. a MAA-ga

Eeldusel, et valimisse kaasatud majandusüksuste MAA esitamise ning varade ja müügitulu vahel eksisteerivad ülalkirjeldatud lineaarsed seosed ning tuginedes Statistikaameti andmetele erinevate tegevusalade keskmise töajooku kohta, siis arvestuslik rahaline kokkuvõtteid MAA esitamisel 2010. a võrreldes 2008. a oli ligikaudu 4 625 tuhat eurot.

Tabelis 3 toodud tulemuste põhjal järelduste tegemiseks on tarvis täiendavalt arvestada, et:

- 1) Esitatud tulemused väljendavad arvestuslikku rahakulu kokkuvõtteid 2010. a MAA esitamisel võrreldes 2008. a MAA-ga;
- 2) Majandusüksuste hinnangud ajakulu kohta võivad olla ebatäpsed, kuna praktikas majandusüksused MAA esitamise seotud ajakulu ei dokumenteerid;
- 3) Eksisteerib mitmeid uuringuga mõõtmist mittevajavaid asjaolusid, mis arvestuslikku rahakulu kokkuvõtteid vähendavad, näiteks:
 - a. MAA esitamisest vabanenud aja võrra ei vähendatud MAA esitamise seotud isikute töötasu või
 - b. Ei kasutatud MAA esitamisest vabanenud aega muul majandusüksuse jaoks tulu tootval viisil.

SA-le esitatavate aruannete eeltäitmine (arvestuslik rahakulu kokkuhoid)

Statistikaametile esitatavate aruannete eeltäitmine MAA andmetega on võimalik üksnes nende aruannete osas, milles osa nõutavatest andmetest langevad kokku MAA taksonoomia andmeväljadega ning mille esitamise ajaks on MAA-d esitatud. Selliseid aruandeid on Statistikaameti andmetel 31 tk riikliku statistika jaoks esitatavatest aruannetest (veidi enam kui 160 tk), mis on esitatud järgnevas Tabelis 4.

Aruande nimi	Esitamise periood	Esitamise tähtaeg	Eeltäidetavuse võimalikkus, statistilises aruandes näitajate arv ning osatähtsus		
			sisaldub MAA põhi-aruannetes	sisaldub MAA lisades	taksonoomia ei kata
EKOMAR (tegevusalade lõikes kokku 26 aruannet)	Aasta	1.07.	72 (11%)	309 (48%)	260 (41%)
Põllumajandus-, metsamajandus-, kalandus- ja jahindustevõtete majandustegevus	Aasta	1.07.	81 (7%)	400 (36%)	637 (57%)
Kasumitaotluseta organisatsioonid	Aasta	15.03.	13 (7%)	103 (57%)	64 (36%)
Kasumitaotluseta organisatsioonid. Korter- ja elamuühistud	Aasta	1.04.	10 (8%)	92 (71%)	28 (21%)
Kasumitaotluseta organisatsioonid. Garaaži, aiandus-, vee-, majaomanike ja hooneühistud	Aasta	15.03.	9 (7%)	90 (69%)	32 (24%)
Finantsvahendus ja finantsvahenduse abitegevus	Aasta	10.07.	7 (3%)	148 (65%)	72 (32%)

Tabel 4. Statistilised aruanded, mille eeltäitmine MAA ja selle lisade andmetega on võimalik 2010. a MAA-de alusel

Statistikaamet kogus 2010. a aruandekohustuslastelt infot aruannete täitmise ajakulu kohta. Eeldusel, et aruannete täitmise ajakulu on 2011. a sama ning arvestades

aruandekohustuslaste hulka ja 2011. a IV kvartali prognoositud keskmist töajookulu⁴ 7,32 eurot tunnis, on arvatud aruandekohustuslaste arvestuslik rahakulu kokkuvõid 2011. aastal seoses aruannete eeltäitmisega (vt Tabel 5).

Aruande nimi	Aruandekohustuslaste arv 2011	Aruande täitmise keskmine aeg minutites	Maksimaalne eeltäidetavuse % MAA ja selle lisade põhjal	Arvestuslik eeltäidetavusest tulenev ajakulu kokkuvõid tundides	Arvestuslik eeltäidetavusest tulenev rahakulu kokkuvõid tuhat EUR
EKOMAR, 26 aruannet	10 631	276	59%	23 962	175,4
Põllumajandus-, metsamajandus-, kalandus- ja jahindusettevõtete majandustegevus	1 007	445	43%	3 211	23,5
Kasumitaotluseta organisatsioonid	1 268	189	64%	2 556	18,7
Kasumitaotluseta organisatsioonid. Korterite- ja elamuühistud	535	155	79%	1 092	8,0
Kasumitaotluseta organisatsioonid. Garaaži, aiandus-, vee-, majaomanike ja hooneühistud	97	114	76%	140	1,0
Finantsvahendus ja finantsvahenduse abitegevus	3352	75	68%	2 849	20,9
KOKKU				33 810	247,5

Tabel 5. Statistiliste aruannete eeltäidetavusest tulenev arvestuslik rahaline kokkuvõid 2011. a

Eeldusel, et aruannete täitmise ajakulu on 2011. a sama ning arvestades aruandekohustuslaste hulka ja 2011. a IV kvartali prognoositud keskmist töajookulu 7,32 eurot tunnis, siis statistikaaruannete aruandekohustuslaste arvestuslik rahakulu kokkuvõid 2011. aastal seoses aruannete eeltäitmisega võiks olla ligikaudu 247,5 tuhat eurot.

⁴ Seisuga 08.02.2012 olid kättesaadavad andmed III kvartali kohta 2011, mida on uuringu läbiviija poolt vähendatud 2010. a III ja IV kvartali töajookulude muutusega, peegeldamaks tavapärasest töajookulude langust, mis leiab aset aasta viimases kvartalis võrreldes eelneva kvartaliga

Rahalise kokkuhoiu 247,5 tuhat eurot saavutamine tegelikkuses ei osutu vähemalt osaliselt võimalikuks, kuna:

- 1) Teatud statistiliste aruannete esitamise tähtaeg on enne MAA esitamise tähtaega ja/või aruanded on erineva perioodi kohta (MAA koostatakse majandusaasta kohta, statistiline aruanne on kalendriaasta kohta), mistõttu aruannete eeltäitmine ei ole võimalik;
- 2) Aruandekohustuslased ei ole kohustatud täitma kõiki MAA (sh lisade) andmeväljasid ja/või saavad neid ise kujundada, mistõttu statistika aruannete eeltäitmiseks ülekantavaid andmeid ei teki vajalikus mahus ja/või kujul;
- 3) 2011. a. suvel viis SA läbi pilootprojekti (149 äriühingu andmete alusel) eesmärgiga testida statistiliste aruannete ja MAA (sh lisad) näitajate seostatavust praktikas. Pilootprojekti tulemusel ilmnes, et MAA andmetega oli võimalik eeltäita keskmiselt 12% EKOMAR-i aruannete näitajate arvust.

Muudele ametiasutustele esitatavate aruannete eeltäitmise võimalikkus

Maksu- ja Tolliamet kogub maksukohustuslastelt infot erinevate arvestuspõhimõtete alusel (näiteks kassapõhisuse printsiip). Ilma põhimõtteid eelnevalt ühtlustamata on andmete kasutamise võimalus marginaalne. Kuna MTA kogub infot igakuiselt, oleksid MTA andmed pigem kasutatavad e-aruandluskeskkonnas esitatavate MAA loogilisuse kontrollide kujundamisel.

Tervise Arengu Instituut (TAI) kogub MAA valguses andmeid ühe aruandega „Tervishoiualane majandustegevus“, mis koosneb kolmest tabelist 1) Tulud, 2) Kulud ning 3) Immateriaalse ning materiaalse põhivara liikumine. Tegemist on aastapõhise aruandega, mille esitamise tähtaeg on 1. juuli. Aruande esitajaid on ca 1 500, kellest ca 1 100 esitavad RIK-le MAA ning vastavad ka muudele kriteeriumidele (tervishoiuteenus on põhitegevus). Andmete eeltäitmine on maksimaalselt võimalik järgmises mahus (vt Tabel 6).

Aruande tabel	Elementide arv TAI aruande tabelis	Kattuvate elementide arv MAA põhi-aruannetes	Kattuvate elementide % MAA põhi-aruannetes	Kattuvate elementide arv MAA lisades	Kattuvate elementide % MAA lisades	Kattuvate elementide % kokku MAA põhi-aruannetes ning selle lisades
Tulud	35	0	0	0	0	0
Kulud	57	4	7,0	9	15,8	22,8
Põhivara	156	2	1,3	50	32,1	33,4
Kokku	248	6	2,4	59	23,8	26,2

Tabel 6. Aruande „Tervishoiualane majandustegevus“ eeltäidetavuse võimalikkus

2011 kevad-suvel telliti Sotsiaalministeeriumi vahendusel IT lahendus, mis võimaldab tervishoiuteenuse pakkujatel, kelle (1) põhitegevus on tervishoiuteenuse osutamine ja kes (2) on esitanud RIK-le MAA, pärida aruande „Tervishoiualane majandustegevus“ jaoks andmeid Äriregistri infosüsteemist. Kuna päringumoodul valmis juuli 2011 lõpuks ning aruande esitamise tähtaeg oli 1.07., said moodulit 2010. aruandeaasta kohta kasutada ainult need tervishoiuteenuse osutajad, kes jäid aruande täitmisega hiljaks. Seega saab lõplikke järeldusi päringumooduli efektiivsusest (sh mõjust andmekvaliteedile) teha alles sügisel 2012, peale 2011.a aruande esitamisperioodi lõppu. Aruandeesitajate ajakulu TAI neile esitatavate aruannete täitmiseks hinnata püüdnud ei ole, kuid MKM poolt 2009.aastal läbi viidud uuringu „Halduskoormuse hindamise vajaduse kaardistamine ja halduskoormuse hindamine“ põhjal hindasid perearstid ajakulu väikeseks.

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile (PRIA) esitatavates aruannetes esineb üks kattuvus taksonoomia põhise MAA-ga. Eesti maaelu arengukava (MAK) 2007-2013 meetmes 1.9 „Tootjarühmade loomise ja arendamise toetus“ kogub PRIA seire näitajana müügitulu (ca 10 taotlust aastas). Teiste meetmete raames PRIA ettevõtjate majandusnäitajaid elektrooniliselt ei kogu.

Eesti Panga (EP) poolt kogutav aruandlusinfo ei ühti valdavas enamuses kas perioodilt või esitamistähtajalt e-aruandluskeskkonna kaudu esitatavate MAA andmetega. Kuivõrd EP koos Finantsjäreelvalvega koguvad andmeid krediidasutuste ja teiste järeelvalveliste finantsvahendajate kohta reeglina majandusaastast lühema perioodi kohta, oleksid sellised andmed pigem kasutatavad e-aruandluskeskkonna kaudu esitatavate MAA loogilisuse kontrollide kujundamisel.

Uuringu tulemused näitavad, et muudele ametiasutustele esitatavate aruannete eeltäitmise võimalikkus on tänaste arvestuse ja aruandluse ülesehituse juures väike, kuna olulises osas:

- a) aruannete esitamise tähtaeg on enne MAA esitamise tähtaega ja/või aruandeperiood on MAA perioodist erinev ning aruannete eeltäitmine ei ole seetõttu võimalik;
- b) aruandekohustuslased ei ole kohustatud täitma kõiki MAA (sh lisade) andmeväljasid ja/või saavad neid ise kujundada, mistõttu aruannete eeltäitmiseks ülekantavaid andmeid ei teki vajalikus mahus ja/või kujul;
- c) muudele ametiasutustele teeb andmete ühildavaks kujundamise tavapärasemast keerukamaks ja kulukamaks ka esialgu küllaltki tihe taksonoomia reeglite muutmine-täpsustamine.

4.2 XBRL-põhise aruandlussüsteemi mõju riigile

Ülesandepüstitus

Uuringu eesmärgiks oli tuvastada XBRL-põhise aruandlussüsteemi maksumus ja tasuvusaeg riigi (antud tähenduses Registrate- ja Infosüsteemide Keskus ning kohtute registriosakonnad) seisukohalt, kuidas on muutunud nimetatud asutuste kulude struktuur ning millised on edasised võimalikud sammud ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks.

Uuringu läbiviimise kirjeldus

Ülesandepüstituses nimetatud eesmärkide saavutamiseks teostasid uuringu läbiviijad andmepäringuid, arvutusi ja analüüse, küsitlusi ning intervjuusid. Kohtute registriosakondi puudutava info allikaks on RIK.

Uuringu tulemused

XBRL-põhise aruandlussüsteemi maksumus RIK-le

Kulutuste summat süsteemi loomiseks ja käigushoidmiseks arutati projekti käivitamisest novembris 2008 ning jagati tulenevalt kulutuse olemusest kolmeks:

- 1) Süsteemi disainimise kulud (projektrühmade liikmete tööjõukulud);
- 2) Süsteemi väljaarendamise kulud (riist- ja tarkvara soetamine);
- 3) Süsteemi jooksva haldamise kulud.

Projektirühmade liikmed osalesid projektis oma tavapärase tööülesannete täitmise raames ning nende töötasud arvestati vastava ministeeriumi või ameti perioodikuludena ja ei kapitaliseeritud süsteemi soetusmaksumusse. Nimetatud põhjusel vaadeldakse süsteemi soetusmaksumusena selle väljaarendamise kulusid, mis on esitatud Tabelis 7.

Kulu kirjeldus	Summa tuh EUR
I arendusprojekti (tarkvara XBRL taksonoomiate kokkupanemiseks; koolitus tarkvara kasutamiseks taksonoomiate loomisel; MAA elektroonilise struktureeritud esitamise veebirakenduse loomine; MAA süsteemi tõlketööd; projektijuhi kulu) kulud aastatel 2008-2009	369,3
II arendusprojekti (veebirakendus; taksonoomia arendus; koolitused; projektijuhi kulu; Formula koolitus RIK töötajatele; Fujitsu tarkvara taksonoomiate loomiseks) kulud aastal 2011	185,4
Omafinantseeringu (tarkvara soetamine; riistvara ja tarvikud; sideteenused; juriidilised teenused; tarkvara ja litsentsid; tarkvara hooldus; muud IT-kulud) kulud aastal 2010	111,1
Omafinantseering (hoolduse raames tehtud lisaarendustööd) aastal 2011	16,6
KOKKU	682,4

Tabel 7. XBRL-põhise aruandlussüsteemi väljaarendamise kulud

RIK-i andmetel oli XBRL-põhise aruandlussüsteemi soetusmaksumus RIK-le 682,4 tuhat eurot. Nimetatud summa ei sisalda tööjõukulusid ning süsteemi jooksvaid käigushoiukulusid (tegelikud kulutused XBRL-aruandlussüsteemile on nimetatud kulutuste võrra suuremad).

Statistikaameti kulud MAA andmete kasutuselevõtuks

Statistikaameti kulud MAA andmete laialdasemaks kasutuselevõtuks statistika tegemiseks perioodil 2009-2011 on olnud ning prognooside põhjal on 2012 järgmised (vt Tabel 8):

Kulu kirjeldus	Töötunnid, tuhat	Tööjõukulu/teenuse maksumus tuh EUR
Taksonoomia elementide ja statistiliste näitajate seostamine (Eurostati poolt rahastatud grant)	2,9	21,7
IT süsteemide arendamine (SF rahastus, sisseostetud teenused)	-	80,9
IT süsteemide edasiarendus 2012 (hinnang)	-	6,0
SA töötajate tööjõukulud 2009-2011 (SA eelarvest)	5,0	54,1
SA töötajate tööjõukulud (SA eelarvest), 2012 hinnang	0,7	7,0
KOKKU	8,6	169,7

Tabel 8. SA kulud MAA andmete laialdasemaks kasutuselevõtuks statistika tegemisel 2009-2012

Statistikaameti andmetel oli XBRL-põhise aruandlussüsteemi soetusmaksumus Statistikaametile 169,7 tuhat eurot (nimetatud hinnang sisaldab ka 2012 prognoositud täiendavaid kulutusi).

Tabelis 8 toodud tulemuste põhjal järelduste tegemiseks on tarvis täiendavalt arvestada: Esitatud numbrid sisaldavad üksnes otseseid kulusid. Kaudseid kulusid (sh süsteemi käigushoidmisele) usaldusväärselt mõõta ei ole võimalik. Seega kogukulud MAA andmete kasutuselevõtuks on eelduslikult suuremad;

- 1) Statistikaameti kulud haldusandmete kasutuselevõtul hinnanguliselt ei vähene. Teatud mahus võib väheneda üksnes ettevõtjate halduskoormus;
- 2) Taksonoomia versiooni igakordsel muutmisel tekivad SA-le (sh ka RIK-le) koheselt lisakulud. MAA andmete kättesaadavuse muutumisel SA jaoks (näiteks tehakse lihtsustusi väikestele ettevõtetele) muutub tehtud investeering (vähemalt osaliselt) kasutuks.

XBRL-põhise aruandlussüsteemi tasuvusaeg

XBRL-põhise aruandlussüsteemi loomise aluseks on 2008. aasta juunis vastu võetud seadus, mille eesmärgiks oli MAA-de dubleeriva esitamise (kohtute registriosakondadele, Maksu- ja Tolliametile) kaotamine ning MAA-s sisalduvate andmete kasutamisevõimaluste laiendamine, mille raames kehtestati kohustus esitada alates 01.01.2010 äriühingute,

mittetulundusühingute ning sihtasutuste MAA-d ainult elektroonilisel kujul (XBRL standardi alusel). Kuigi projekti põhieesmärgiks ei olnud MAA andmete andmebaasi kujule viimise kulude vähendamine, on selle kaudu võimalik hinnata XBRL-põhise aruandlussüsteemi tasuvusaega.

Kuna XBRL-põhist aruandlussüsteemi kasutatakse kolmandat aastat, siis on võimalik ligikaudselt hinnata arvestuslikku kulude kokkuhoidu ning prognoosida süsteemi tasuvusaega. Tasuvusaja arvutamisel lähtuti järgnevatest eeldustest:

- 1) Modelleeriti sisestuskulud (eeldusel, et aruandluskeskkonda ei oleks arendatud) kuni aastani 2014 (sisendiks on aruandluskooslaste arv ja MAA sisestamiskulu 2008)
- 2) Võrreldakse sisestuskulusid aruandluskeskkonna loomiskuludega, millele lisatakse süsteemi järgnevate aastate halduskulud;
- 3) Eeldatakse, et majanduse kasvades kasvaksid sisestamiskulud ning aruandluskooslaste arv.

RIK-i andmetel oli 2008. a MAA sisestamiskulu 2009. a 1 489 128 kr (95 172,63 eurot), mille raames sisestati ca 76 000 MAA-d, seega iga 1 000 MAA sisestamiseks kulutati umbes 1250 eurot. Lisainfona olgu märgitud, et tegelikult ootas RIK umbes 95 000 MAA-d (aruandekohustuslaste arv) 76 000 MAA asemel.

Aruandluskeskkonna loomine maksis 682,4 tuh EUR⁵ ning selle järgnevate aastate halduskuludeks on RIK prognoosinud ca 60 tuh EUR aastas, mille tulemusena saab arvutada arvestusliku tasuvusaja (vt Tabel 9):

Majandusaasta aruande aasta (kuuluks sisestamisele järgneval aastal)	Aruandluskooslaste arv*	Potentsiaalne sisestuskulu EUR	Sisestuskulu kumuleeruvalt EUR	XBRL-süsteemi kulud kumuleeruvalt EUR**
2009	~122 000	122*1250=152 500	152 500	450 000
2010	~132 000	132*1300**=171 600	324 100	682 000
2011	~143 000	143*1300**=185 900	510 000	742 000 **
2012	~154 000***	154*1350**=207 900	717 900	802 000 **
2013	~165 000***	165*1350**=222 750	940 650	862 000 **

Tabel 9. XBRL-aruandlussüsteemi tasuvusaeg

RIK-i andmete põhjal ilmneb, et aastal 2014 (2013. a MAA-de sisestamisel) ületaks MAA-de sisestuskulu XBRL-süsteemi loomise ja käigushoidmise kulud, millest järeldub, et e-aruandluskeskkond tasub ennast ära 5 kasutusaasta jooksul.

Tabelis 9 toodud tulemuste põhjal järelduste tegemiseks on tarvis täiendavalt arvestada:

⁵ Vt lisaks peatükk 2.3.1.

- 1) RIK-i prognoos eeldab sisestuskulude kasvu iga 2 aasta tagant umbes 4% ning aruandluskeskkonna aastaseks halduskuluks 60 000 eurot aastas. Nimetatud hinnangut ei ole võimalik tänase info põhjal ei kinnitada ega ümber lükata;
- 2) RIK-i prognoosi kohaselt kasvab aruandluskoostajate arv aastas umbes 11 000 võrra (viimase kolme aasta statistika alusel). RIK-i hinnangul on olulise kasvu üheks põhjuseks võimalus asutada OÜ-d alates 01.01.2011 ilma osakapitali sissemakset tegemata;
- 3) RIK-i kogemusele tuginedes võib väita, et umbes 20% MAA-dest esitatakse hilinemisega, mille tulemusena kuuluksid need sisestamisele järgnevatel aastatel, suurendades selliselt potentsiaalset sisestuskulu;
- 4) Kulude kokkuvõtteid avaldub lisaks XBRL-koostajate halduskoormuse vähenemise läbi (eeskätt MAA ning Statistikaametile aruannete esitamisele kuluva aja vähenemise näol), millest tulenev arvestuslik rahaline kokkuvõtte on esitatud Tabelites 3 ja 5.

Ülaltoodule tuginedes oleme arvamisel, et RIK-i poolt pakutud XBRL-aruandlussüsteemi tasuvusaeg on pikem ning selle tasuvuseks võib lugeda vähemalt 7-8 aastat, kuna:

- a) aruandekohustajate arv ei pruugi kasvada eeldatud tempos;
- b) arvestatud ei ole kaudseid kulusid;
- c) arvestamata on, et ka Statistikaamet on teinud/tegemas olulisi kulutusi MAA andmete kasutuselevõtuks, mis suurendavad XBRL-süsteemiga seotud koguinvesteeringu maksumust, andmata Statistikaametile otsest kulude kokkuvõtteid;
- d) arvestamata on, et väiksemaid kulutusi MAA andmete kasutuselevõtuks on teinud ka teised riigiasutused (näiteks Sotsiaalministeerium/TAI). Nimetatud kulutused küll hinnanguliselt ei mõjuta oluliselt tervikpilti ega vähenda märkimisväärselt ka ettevõtjate halduskoormust.

RIK-i ning kohtute registriosakondade töötajate arv ning tööjõukulude suurus aastal 2008 ning 2010

2008. a kohta esitatud MAA-de kogumise, skaneerimise, sisestamise ning kontrollimisega tegeles RIK. Ühe aruande sisestamiseks ning kõigi vajalike andmete ülevaatamiseks ja kontrollimiseks kulus hinnanguliselt 40 minutit. RIK-l olid sõlmitud töövõtulepingud MAA-de sisestamiseks 20 inimesega ning kohtute registriosakondades tegeles MAA-dega hinnanguliselt 29 inimest, kokku seega 49 inimest.

2010. a rakendus e-aruandluskeskkond eelkõige äriühingutele, sihtasutustele ning mittetulundusühingutele, kes koostavad MAA lähtudes Eesti heast raamatupidamistavast. Ettevõtteid, kes koostasid konsolideerimisgrupi aruande, likvideerimis- või lõpparuande lähtudes Eesti heast raamatupidamistavast või IFRS-st, ei saanud 2010. a XBRL-aruandeid esitada. Samuti esitasid riigiraamatupidamiskohustajad, kohaliku omavalitsuse üksused ning muud avalik-õiguslikud juriidilised isikud saldoandmikke Rahandusministeeriumi

infosüsteemi. 2010. a oli XBRL-põhise aruandlusega seotud RIK-s 3 inimest ning kohtute registriosakondades 27 inimest, kokku 30 inimest (vt Tabel 10).

	2008. aasta (tuh EUR)	2010. aasta (tuh EUR)	Muutus
Tööjõukulud kokku,	330,3	257,7	-72,6
sh RIK	95,2	38,8	- 56,4
sh kohtute registriosakonnad	235,1	218,9	- 16,2
Töötajate arv,	49	30	- 19
sh RIK	20	3	- 17
sh kohtute registriosakonnad	29	27	- 2

Tabel 10. Tööjõukulud ning töötajate arv RIK-s ning kohtute registriosakondades

RIK andmetel on RIK-i ning kohtute registriosakondade tööjõukulud vähenenud 72,6 tuhat euro ning töötajate arv 19 töötaja võrra.

Tabelis 10 toodud tulemuste põhjal järelduste tegemiseks on tarvis täiendavalt arvestada:

- 1) MAA-de kogumise, skaneerimise, sisestamise ja kontrollimisega seotud inimeste tööjõukulud on vähenenud ning asendunud peamiselt infosüsteemi haldamise kuludega;
- 2) 2010. a kontrolliti MAA-sid sõltumata nende elektroonilisest esitamisest, mis tähendab, et tööjõukulud ei vähenenud eeldatud tempos (alates 2011. tuginetakse peamiselt süsteemi automaatsetele kontrollidele, mis toob eelduslikult kaasa tööjõukulude vähenemise);
- 3) E-aruandluskeskkonnas esitavate aruannete arvu kasvades ei suurene süsteemi haldamise kulud proportsionaalselt - st, mida enam aruandeid tulevikus süsteemi kaudu esitatakse, seda väiksemaks muutuvad süsteemi haldamise kulud aruande kohta;
- 4) Aruannete esitajate ring, kes saavad esitada XBRL-aruande, on tänaseks laienenud võrreldes 2010. aastaga. Üksnes filiaalid ei saa täna kehtiva korra kohaselt veel XBRL-aruannet esitada

Edasised tegevused seoses e-aruandlusega

Võimalikud edasised tegevused seoses e-aruandlusega (erinevate asutuste poolt kogutav info):

- 1) Ühtse süsteemi (keskkonna) loomine erinevate asutuste poolt kogutavate andmete ristikasutamiseks (võimaldab erinevate asutuste poolt kogutava info vastastikust kasutamist õigusaktidega lubatud ulatuses ning seeläbi dubleeriva andmekogumise vähendamist). See eeldab põhiandmebaaside eelnevat

- kaardistamist, sest järjest väikesemate andmebaaside ühendamiseks tehtavad kulutused pikendavad ka juba tehtud investeeringute tasuvusaega;
- 2) Majandusüksustelt kogutavate andmete hulga optimeerimine eesmärgiga selekteerida välja vajalikud andmed ning neid koguvad üksused. Selleks tuleb:
 - a. hinnata, milline on mõistlik vahekord riiklike funktsioonide täitmise ning majandusüksuste aruandluskoormuse vahel ning
 - b. määrata andmeid koguma vaid asutused, mille põhifunktsioonidega kogutavad andmed enim ühtivad (näiteks käibedeklaratsiooni täiendamine saadud ettemaksudelt ning põhivara müügitul arvestatud käibemaksuga muudaks igakuiselt kättesaadavaks andmed ettevõtjate raamatupidamisliku müügitulu kohta).
 - 3) Ilma eelneva seoste analüüsita mitte vähendada andmete kogumise viisi ning hulka, mille tulemusena andmete kogumise lõpetamine ühe asutuse poolt võib tähendada aruandluskohustuse laiendamist teise asutuse poolt. Samuti võivad mõne asutuse poolt tehtud investeeringud osutada kasutuks, kui otsustatakse teatud andmete kogumine üldse lõpetada;
 - 4) Leida võimalusi statistiliste meetodite laiemaks kasutamiseks riikliku statistika tegemisel, mis on sisuliseks võimaluseks vähendada halduskoormust (väiksemalt valimilt kogutavate andmete põhjal üldistuste tegemine kogupopulatsiooni kohta);
 - 5) Senisest enam tasuks eelnevalt analüüsida arvestus- ja aruandluspõhimõtete sagedase muutmise mõjusid võimalikule andmete järjepidevuse katkemisele:
 - a. erinevate ametite poolt juba tehtud investeeringutele;
 - b. ametite poolt kasutatava info võrreldavaks muutmisele.

4.3 XBRL-kohustuslaste rahulolu MAA esitamisega

E-aruandluskeskkonnas

Ülesandepüstitus

Uuringu eesmärgiks oli koguda aruandekohustuslastelt ning erialaorganisatsioonidelt tagasisidet rahulolu kohta XBRL-põhise aruandlussüsteemiga, eeskätt asjaoluga, et puudub võimalus kalduda kõrvale MAA taksonoomiast. Samuti oli eesmärgiks hinnata XBRL-aruandlussüsteemi mõju esitatava info õigsusele, vigade arvu eelduslikule vähenemisele, MAA-de üldisele kvaliteedile ning koguda ettepanekuid e-aruandluskeskkonna parendamise võimaluste kohta.

Uuringu läbiviimise kirjeldus

Ülesandepüstituses nimetatud eesmärkide saavutamiseks kogusid uuringu läbiviijad majandusüksuste ning erialaorganisatsioonide tagasisidet veebiküsimustiku vormis. Küsimustiku saanud majandusüksuste valimi moodustamise põhimõtted on kirjeldatud täpsemalt kokkuvõtte punktis 1.2. Erialaorganisatsioonide valikul lähtuti asjaolust, et selle liikmed oleksid arvestusvaldkonnaga kokku puutuvad spetsialistid.

Uuringu tulemused

Rahulolu taksonoomia põhiste MAA aruandevormidega

Ettevõtjatele saadud vastustest (kokku 320 vastajat) ilmnes, et enam kui 85% vastajatest olid rahul asjaoluga, et puudub võimalus kalduda kõrvale majandusaasta aruande taksonoomiast ja selle alusel koostatud aruandevormidest.

Erialaorganisatsioonide (Audiitorkogu, Raamatupidajate Kogu jne) liikmetelt saadud vastustest (enam kui 60 vastajat) ilmnes, et enam kui 75% vastanutest leidis olevat põhjendatud asjaolu, et majandusaasta aruande täitjal puudub võimalus kalduda kõrvale majandusaasta aruande taksonoomiast ja selle alusel koostatud aruandevormidest.

Eelnevast järeldub, et ettevõtjad ja erialaorganisatsioonide liikmed on tegelikkuses taksonoomia alusel koostatud aruandevormidega rahul. Tunnetatavate rahulolu põhjustena võib märkida järgmiseid asjaolusid:

- 1) Ettevõtjale on „ette antud“ RTJ⁶-dega kooskõlas olevad aruandevormid MAA andmete sisestamiseks ning seeläbi kindlustunne, et esitatud aruanne vastab heale raamatupidamistavale;
- 2) MAA-d muutuvad omavahel paremini ja kergemini võrreldavaks läbi ühtse kujunduse ja ühtmoodi defineeritud aruande kirjade näol;
- 3) Aruandluskeskkonna poolt pärast andmete sisestamist genereeritav PDF-aruanne on vormistuslikult korrektne ning visuaalselt kergesti jälgitav;
- 4) Audiitoritel puudub vajadus ettevõtja poolt vormistatud aruande kujunduse muutmiseks ning aruande kirjade parandamiseks (praktikast on teada, et vahel on audiitorid sunnitud tegelema aruannete redigeerimise ning vormistamisega, et muuta neid audiitorile aktsepteeritavaks).

Ülaltoodut tasub hinnata kriitiliselt printsiibi „sisu on vormist ülemuslikum“ kontekstis (vt raamatupidamise seaduse §15 lg 1). Nimetatud printsiip on üheks raamatupidamise hea tava alusnõudeks, mille eesmärgiks on vältida ebaõigete andmete esitamisel kohustusliku vormi taha peitumist.

Õige ja õiglase kajastamise nõude järgimise võimalikkus

Ettevõtjatest 99% (kokku 314 vastajat) leidis, et 2010. a MAA esitamisel ei tekkinud probleeme õige ja õiglase kajastamise nõude järgimisega. Seega võimaldavad taksonoomia põhised aruandevormid küsimustikule vastanud ettevõtjate hinnangul järgida ühte raamatupidamisarvestuse aluspõhimõtet.

Arvestades õige ja õiglase kajastamise nõude olemust, mille kohaselt MAA annab õige ja õiglase ülevaate raamatupidamiskohustuslase finantsseisundist, majandustulemusest ja rahavoogudest, kui:

⁶ RTJ - Raamatupidamise Toimkonna Juhend

- 1) see on täpne ja kõikehõlmav nendes raamatupidamisarvestuse aspektides, kus arvestuse eesmärgiks on majandussündmuste registreerimine;
- 2) selle koostamisel on tuginetud kaalutletud ja mõistlikele hinnangutele nendes arvestuse aspektides, mis eeldavad hinnangute langetamist; ja
- 3) aruande lisad on koostatud sellise detailsusega ning need annavad finantsseisundist ja majandustulemusest ja rahavoogudest sellise läbilõike, mis loob kompetentsele lugejale eeldused mõistlike järelduste tegemiseks.

On ilmne, et taksonoomia põhised aruanded lihtsustavad oluliselt ettevõtja olukorda eeskätt just MAA lisade olemasolu ning detailsuse osas (eelneva loetelu punkt 3) luues (teatud juhtudel ka petliku) arusaama, et etteantud vormide järgimine tagab kõigi kohustuste korrektse täitmise. Sarnaselt eelmises peatükis 3.3.1. toodule tasub sellise mõtteviisi soosimist kriitiliselt hinnata printsiibi „sisu on vormist ülemuslikum“ kontekstis. Nimetatud printsiip on üheks raamatupidamise hea tava (ja õige ja õiglase kajastamise) alusnõudeks, mille eesmärgiks on vältida ebaõigete andmete esitamisel kohustusliku vormi taha peitumist. Selle nõude järgimist ei ole võimalik tagada üksnes kohustuslike aruandevormide kehtestamisega.

XBRL-põhiste MAA-de kvaliteet

Erialaorganisatsioonide liikmetest 86% (kokku 155 vastajat) leidsid, et e-aruandluskeskkonnas koostatud ja esitatud 2010. a MAA kvaliteet on paranenud võrreldes 2008. a MAA kvaliteediga. Vastanutest 42% leidsid, et e-aruandluskeskkonnas koostatud MAA-des on vigade arv vähenenud oluliselt ning 44% leidsid, et vigade arv on vähenenud mõõdukalt. Enim on vigade arv vastanute hinnangul vähenenud rahavoogude aruandes, bilansis ning põhivara kohta koostatavas MAA lisas.

Vastanud ettevõtjatest 54% (kokku 325 vastajat) leidsid, et nende poolt koostatud MAA kvaliteet paranes 2010. a võrreldes 2008. a. MAA kvaliteet ei muutunud vastanud ettevõtjatest 43% hinnangul. Vigade olulist või mõõdukat vähenemist e-aruandluskeskkonnas esitatud aruannetes märkis 54% (kokku 167 vastajat) vastanud ettevõtjatest ning 46% leidsid, et vähenenud on mõned üksikud vead.

Eelnevast nähtub, et nii vastanud ettevõtjad kui ka erialaorganisatsioonide liikmed peavad 2010. a kohta esitatud MAA-de kvaliteeti paremaks võrreldes 2008. a kohta esitatud MAA-de kvaliteediga. Vastajad märkisid vigade arvu vähenemise peamiste põhjustena järgmist:

- 1) selge ja arusaadav taksonoomia;
- 2) ümardamisest tulenevate vigade kadumine;
- 3) summeerimisest tulenevate vigade kadumine;
- 4) automaatkontrollidest tulenev vigade vähenemine;
- 5) põhiaruannete ja lisade vaheliste seoste kontroll;
- 6) aruandevormide standardiseeritus ja visuaalne ühtsus tagab parema võrreldavuse.

Arvestades lisaks asjaolu, et PDF-aruanne korral tähendas see esmalt registriosakonna töötajate poolt puuduste kõrvaldamise määruse tegemist ning seejärel MAA põhinäitajate käsitsi parandamist süsteemis, hoitakse XBRL-põhiste aruanne esitamisega kokku nii ettevõtjate kui ka kohtu registriosakondade aega.

Ülaltoodut lugedes tuleb arvestada, et XBRL-aruandlussüsteemi kasutuselevõtt ei ole muutnud esitatud informatsiooni täielikult veavabaks. Sisestatud andmete hulgas on küllaltki olulisi vigu, mis puudutavad näiteks majandusüksuste töötajate arvu, müügikäivet jmt. Seega võimaldab XBRL-aruandlussüsteem pigem varasemast paremini hinnata valdkondi, kus tüüpvead tekivad. Sedakaudu on võimalik tulevikus senisest tulemuslikumalt rakendada automaatkontrolle, mis eelduslikult vae sisestust ei tohiks aktsepteerida (piirangud süsteemis töötajate arvule, müügitulule jne)

RIK-lt saadud andmete kohaselt oli selliseid juriidilisi isikuid, mis esitasid kas 2008. a või 2010. a kohta enam kui ühe MAA (aga ei esitanud enam kui ühte MAA-d mõlema perioodi kohta) 10 239. Nimetatud juriidilistest isikutest esitasid MAA-d enam kui üks kord 2008. a kohta 3 661 ning 2010. a kohta 6 578 äriühingut.

RIK ei kogu andmeid põhjuste kohta, miks isik on esitanud MAA-d enam kui üks kord. 2008. a kohta esitatavate PDF-aruanne harvem parandamine on eelduslikult tingitud asjaolust, et isik parandas MAA-d üksnes kohtu registriosakonnalt puuduste kõrvaldamise määruse saamisel. 2010. a kohta esitatavate MAA-de sagedasem parandamine aga tuleneb eelduslikult sellest, et MAA parandamine e-aruandluskeskkonnas on mugavam ning isikud on valmis tegema parandusi rohkem omaalgatuslikult.

Nimetatud põhjustel ei saa mitmekordselt esitatud MAA-de arvu põhjal teha järeldust, et vigade arv 2010. a kohta esitatud MAA-des on kasvanud. Samuti ei leia kogutud andmete põhjal kinnitust fakt, kas parandusaruanne hulk on 2010. a vähenenud võrreldes 2008. a.

Ettevõtjate üldine rahulolu e-aruandluskeskkonnaga

Uuringu läbiviija kogus ettevõtjatelt (kokku 325 vastajat) tagasisidet rahulolu kohta e-aruandluskeskkonnaga, mille keskmised tulemused 5-palli süsteemis olid järgmised (vt Tabel 11).

	Keskmine rahulolu 5-palli süsteemis	Hinde 1 märkinud isikute arv ja %	Hinde 5 märkinud isikute arv ja %
Elementide kujundus	3,71	6 (1,8%)	48 (14,8%)
Kehtestatud e-vormid	3,77	5 (1,5%)	47 (14,5%)
Esitamise kord	3,98	5 (1,5%)	79 (24,3%)
Kasutajasõbralikkus	3,80	5 (1,5%)	57 (17,5%)
Mugavus	3,81	5 (1,5%)	61 (18,8%)
Loogilisus	3,83	8 (2,5%)	60 (18,5%)

Tabel 11. Ettevõtjate rahulolu e-aruandluskeskkonnaga 5-palli süsteemis

Arvestades väikseima ning kõrgeima hinde märkinud vastajate proportsioone, võib järeldada, et keskmine ettevõtja on e-aruandluskeskkonnaga rahul.

E-aruandluskeskkonna positiivsed ja negatiivsed küljed

Ettevõtjad töid e-aruandluskeskkonna positiivsete külgedena välja järgmised asjaolud (vt Tabel 12).

	Vastanute osakaal %-des	Vastanute arv
Konkreetne ja jälgitav aruandevormide ülesehitus ja struktuur	61,7	193
MAA-d on võimalik täita mitmes osas (juba alustatud aruande täitmist saab jätkata)	82,7	259
Süsteemi automaatkontroll ja veateated	86,3	270
Aja kokkuhoid MAA vormistamise arvelt	64,2	201
Võimalus esitada MAA-d igal ajal ning kõikjalt	64,5	202
Järgmise aasta MAA-d täites on eelmise aruandeperioodi näitajad eeltäidetud	83,7	262
Dubleeriva aruandluse vähenemise lootus	40,9	128
Ettevõtte omanikud/juhatus liikmed/audiitor saavad jälgida MAA valmimise käiku ja jooksvalt nõustada	42,2	132

Tabel 12. E-aruandluskeskkonna positiivsed küljed

Ettevõtjad tõid e-aruandluskeskkonna negatiivsete külgedena välja järgmised asjaolud (vt Tabel 13).

	Vastanute osakaal %-des	Vastanute arv
Kaob ära MAA omanäolisus	22,0	69
Automaatvormistus ei meeldi	6,7	21
Liiga ranged vormid MAA põhjaruannete puhul, mille täitmine keeruline	12,5	39
Kõik esindusõigusliku isikud peavad MAA allkirjastama	31,3	98
Süsteemi poolt antavad veateated ei aita vigu parandada	33,9	106
Minimaalsete/ebaoluliste puuduste korral ei luba süsteem MAA-d esitada	22,7	71
Süsteemi töökindlus ei ole järjepidev	8,9	28
Liiga lühike kohanemisaeg uue süsteemiga	13,4	42

Tabel 13. E-aruandluskeskkonna negatiivsed küljed

Uuringu tulemusena ilmnenu e-aruandluskeskkonna peamised plussid ja miinused on:

- 1) Automaatkontrollid ja veateated (+);
- 2) Eelmise perioodi võrdlusandmed on eeltäidetud (+);
- 3) Võimalus esitada MAA soovitud ajal ning kohas (+);
- 4) Kõigi esindusõiguslike isikute allkirjanõue (-);
- 5) Süsteemi veateated võiksid olla informatiivsemad (-);
- 6) Aruande esitamise keeld ebaoluliste puuduste korral (-).

Loogilisuse kontrollid ja ettepanekud e-aruandluskeskkonna parendamiseks

Ettevõtjad ning erialaorganisatsioonide liikmed pakkusid välja järgmiseid soovitusi e-aruandluskeskkonna parendamiseks:

- 1) E-aruandluskeskkond peaks sisaldama võimalust vaatamata süsteemi poolt antavale hoiatusele sisestada kasutaja poolt soovitud väärtus;
- 2) Eelduslikult vale sisestust ei peaks e-aruandluskeskkond aktsepteerima (näiteks töötajate arv ületab 10 000);
- 3) Põhivara kohta koostatavas lisas võiksid alg- ja lõppsaldod olla kontrollitud ning üle võiksid tulla eelmiste perioodide andmed;
- 4) Teatud rahavoogude aruande elemendid võiksid olla eeltäidetud;
- 5) Kui teatud bilansikirjel eksisteerib nullist erinev väärtus, võiks süsteem genereerida vastava asjakohase MAA lisa (arvestades olulisuse põhimõtet);

- 6) Osa- või aktsiakapitali väärtus ei tohiks erineda registrisse kantud suurusest;
- 7) Piisaks ühe juhatuse liikme allkirjast aruande esitamiseks;
- 8) Ettevõtte registriandmed võiksid aruandel olla eeltäidetud;
- 9) MAA põhiaruannete ning lisade omavaheline kontroll.

4.4 Arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs

Ülesandepüstitus

Uuringu eesmärgiks oli teostada arvestusalaste kohustuste tekkimise künnise ja normiadressaatide ringi analüüs järgnevate teemade lõikes:

- 1) raamatupidamiskohustuslaste ringi määratlemine, sh adressaatide segmenteerimine ja vastavate künniste (lävendite) analüüs;
- 2) aruandekohustuslaste ringi määratlemine, sh adressaatide segmenteerimine ning sidumine erinevate finantsaruandluse raamistikega ja vastavate künniste (lävendite) analüüs;
- 3) audiitorkontrolli kohustuse (audit ja ülevaatus) normiadressaatide ringi määratlemine, sh adressaatide segmenteerimine ning sidumine audiitorteenustega (audit ja ülevaatus) ja vastavate künniste (lävendite) analüüs;
- 4) raamatupidaja kutse täiendava reguleerimise analüüs, sh adressaatide segmenteerimine, kvalifikatsiooni, samuti kutsealaste õiguste, kohustuste ja vastutuse erinevate mudelite väljatöötamine koos vastavate künniste (lävendite) analüüsiga.

Uuringu läbiviimise kirjeldus

Ülesandepüstituses nimetatud eesmärkide saavutamiseks teostasid uuringu läbiviijad andmepäringuid, arvutusi ja analüüse, küsitlusi ning intervjuusid. Metoodika kooskõlastati Uuringu teostamise etappide lõikes Uuringu Tellijaga.

Uuringu tulemused

Kassapõhise raamatupidamisarvestuse lubatavus

Küsitlusele vastanud arvestusala ekspertide seisukohad ettevõtlusvormidest, millistele peaks olema lubatud kassapõhise raamatupidamisarvestuse rakendamine (eelistuste osakaal %-des) on toodud alljärgnevas tabelis (vt Tabel 14).

Füüsilisest isikust ettevõtjad	44%
Mittetulundusühingud	17%
Usaldusühingud	9%
Muud	8%
Sihtasutused	7%
Täisühingud	7%
Tulundusühistud	7%
Osühingud	1%
Aktsiaseltsid	0%

Tabel 14. Ettevõtlusvormid, millele võiks lubada kassapõhist raamatupidamisarvestust

Ekspertide poolehoidu leidis kassapõhise raamatupidamisarvestuse rakendamine eeskätt füüsilisest isikust ettevõtjate ja mittetulundusühingute puhul.

Välisriikidele saadetud küsimustike vastustest (25 riiki) ilmnes, et üksnes 3 riigis (Filipiinid, Prantsusmaa, Rootsi) on kassapõhine arvestus lubatud teatud ettevõtlussegmentidele ja ühes riigis kavandamisel (Uus-Meremaa).

Eesti võimalikud aruandlusraamistikud

Enamus arvestusala ekspertidest pidasid sobilikuks ideed, mille kohaselt keskpikas perspektiivis jääb Eestis kehtima kolm aruandluse raamistikku - kasumit taotlevatele üksustele IFRS ning IFRS for SME ja kasumit mittetaotlevatele üksustele Eesti Finantsaruandluse Standard.

Lävendite võimaliku alandamise või suurendamise mõju halduskoormusele

Töö teostamise käigus ei täpsustatud kavandatavate muudatuste ulatust ja ajakava, mistõttu sisulise mõjuhinnangu läbiviimiseks puudusid sisendid. Vaatamata sellele on töö teostaja arvutanud näitliku halduskoormuse muutuse erinevate lävenditasemetete korral, mis on toodud alljärgnevas tabelis (vt Tabel 15).

Lävendikombinatsioonid: käive ja varad (mln EUR) ja töötajate arv	Lävendi muutus lävendikombinatsiooni käive 2 mln EUR, varad 1 mln EUR ja töötajate arv 30 suhtes	Ettevõtete poolt auditile kulunud aja muutus lävendikombinatsiooni käive 2 mln EUR, varad 1 mln EUR ja töötajate arv 30 suhtes
Käive 0,4 Varad 0,2 Töötajad 6	-80%	210%
Käive 0,8 Varad 0,4 Töötajad 12	-60%	87%
Käive 1,2 Varad 0,6 Töötajad 18	-40%	40%
Käive 1,6 Varad 0,8 Töötajad 24	-20%	16%
Käive 2 Varad 1 Töötajad 30	0%	0%
Käive 2,4 Varad 1,2 Töötajad 36	20%	-12%
Käive 2,8 Varad 1,4 Töötajad 42	40%	-20%
Käive 3,2 Varad 1,6 Töötajad 48	60%	-26%
Käive 3,6 Varad 1,8 Töötajad 54	80%	-33%
Käive 4 Varad 2 Töötajad 60	100%	-36%
Käive 4,4 Varad 2,2 Töötajad 66	120%	-40%
Käive 4,8 Varad 2,4 Töötajad 72	140%	-44%
Käive 5,2 Varad 2,6 Töötajad 78	160%	-46%
Käive 5,6 Varad 2,8 Töötajad 84	180%	-48%
Käive 6 Varad 3 Töötajad 90	200%	-51%

Tabel 15. Hinnanguline halduskoormuse muutus erinevate lävenditasemete korral

Eesti arvestusala ekspertide hinnangud sobilike auditi ja ülevaatus lävendite kohta on toodud alljärgnevas tabelis (vt tabel 16).

	Audit		Ülevaatus	
	Kaks	Üks	Kaks	Üks
Alltoodud kriteeriumitest peavad olema täidetud vähemalt				
Müügitulu või tulu, mln EUR	1-2	2-10	kuni 2	1-6
Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR	1-3	1-5	kuni 0,5	0,5-3
Keskmine töötajate arv	30-50	50-100	10-30	20-60

Tabel 16. Ekspertide hinnangud sobilike auditi ja ülevaatus lävendite kohta

Enamiku arvestusala ekspertide hinnangul ei tasu lisaks vandeaudiitorile tekitada täiendavaid kindlustandvate teenuste osutajaid.

Arvestusala ekspertide tegevusvaldkonnad

Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 76% leidsid, et keskpikas perspektiivis võiks avalikust huvist lähtudes osutada mõningates tegevusvaldkondades (näiteks avalikus sektoris raamatupidamisteenuse osutamisel) vajalikuks arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumine raamatupidaja kutsetegevusega.

Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 70% leidsid, et ülevaatus kohustusest vabastamine oleks võimalik vanendauditori poolt osutatava raamatupidamisteenuste korral.

Vastanud arvestusala ekspertidest ligikaudu 54% leidsid, et arvestusala eksperdi kutsekvalifikatsiooni sidumisel raamatupidaja kutsetegevusega tekkivad järelvalvelised küsimused saaks lahendada nn suure Audiitorkogu raames, kus avalik-õigusliku isiku raames loodaks erinevatele kutsetele oma kojad. Audiitorkogu nimetatud ettepanekut ei toetanud.

Vastanud arvestusala ekspertide (v.a Audiitorkogu) hinnangul väärib kaalumist lihtsustatud aruandluse põhimõtete väljatöötamine majandusüksustele, kelle näitajad jäävad alla hetkel kehtivate ülevaatus lävendite.

Arvestusala eksperdid nimetasid lihtsustatud aruandluse normiadressaatidena peamiselt füüsilisest isikust ettevõtjaid ja mittetulundusühinguid.

Arvestusala eksperdid nimetasid lihtsustatud aruandluse koostamise õigust omavate normiadressaatidena järgmistele tunnustele vastavaid isikuid (vt tabel 17).

Müügitulu või tulu, mln EUR	0,5
Varad bilansipäeva seisuga, mln EUR	0,1
Keskmine töötajate arv	5

Tabel 17. Lihtsustatud aruandluse lävendid ekspertide hinnangul

Audiitorkogu liikmed lihtsustatud aruandluse koostamise lubamist ei toetanud.

Näitlike lävendikombinatsioonide korral kindlustandva teenusega kaetud ettevõtete koondandmete osakaalud kõikide ettevõtete koondandmetest

Kindlustandva teenusega kaetud ettevõtete lävendite tingimus	Kindlustandev teenus	Lävend: käive (MEUR)	Lävend: varad (MEUR)	Lävend: töötajad (tk)	Ettevõtete arv	Ettevõtete osakaal, %	Aksia-seltside arv	Muu omandivormiga ettevõtted	Kaetus: käive, %	sh aksia-seltsid, %	Kaetus: varad, %	sh aksia-seltsid, %	Kaetus: töötajate arv, %	sh aksia-seltsid, %
Kaetus kehtivate lävenditega omandivormi arvestamata	Ülevaatus	1	0,5	15	1 806	1,2%	567	1 239	7,0%	2,0%	6,4%	2,9%	8,9%	3,0%
	Audit	2	1	30	2 423	1,6%	1 242	1 181	73,6%	48,0%	67,3%	55,3%	55,1%	38,5%
	Kokku				4 229	2,8%	1 809	2 420	80,6%	50,0%	73,7%	58,2%	64,0%	41,5%
Kaetus kolmekordselt suurendatud kehtivate lävenditega omandivormi arvestamata	Ülevaatus	3	1,5	45	792	0,5%	394	398	9,5%	4,7%	6,1%	3,5%	9,8%	5,2%
	Audit	6	3	90	874	0,6%	567	307	58,9%	41,6%	57,8%	50,3%	39,4%	30,8%
	Kokku				1 666	1,1%	961	705	68,4%	46,3%	63,9%	53,8%	49,2%	36,0%
Kaetus kehtivate lävenditega arvestades omandivormi	Ülevaatus	1	0,5	15	1 239	0,8%	0	1 239	5,1%	0,0%	3,4%	0,0%	5,9%	0,0%
	Audit	2	1	30	4 925	3,3%	3 744	1 181	76,7%	51,1%	76,2%	64,1%	60,8%	44,2%
	Kokku				6 164	4,1%	3 744	2 420	81,8%	51,1%	79,6%	64,1%	66,7%	44,2%
Kaetus kolmekordselt suurendatud kehtivate lävenditega arvestades omandivormi	Ülevaatus	3	1,5	45	396	0,3%	0	396	4,8%	0,0%	2,6%	0,0%	4,6%	0,0%
	Audit	6	3	90	4 053	2,7%	3 744	309	68,3%	51,1%	71,6%	64,1%	52,8%	44,2%
	Kokku				4 449	3,0%	3 744	705	73,1%	51,1%	74,2%	64,1%	57,4%	44,2%
Kaetus kuuekordselt suurendatud kehtivate lävenditega omandivormi arvestamata	Ülevaatus	6	3	90	445	0,1%	258	187	10,5%	5,6%	8,3%	5,9%	9,6%	5,8%
	Audit	12	6	180	429	0,2%	309	120	48,4%	36,0%	49,5%	44,3%	29,8%	25,1%
	Kokku				874	0,3%	567	307	58,9%	41,6%	57,8%	50,2%	39,4%	30,9%
Kaetus üheksakordselt suurendatud kehtivate lävenditega omandivormi arvestamata	Ülevaatus	9	4,5	135	291	0,2%	177	114	10,7%	6,2%	7,8%	5,9%	8,4%	5,4%
	Audit	18	9	270	280	0,2%	213	67	41,7%	32,1%	45,6%	41,3%	25,4%	22,0%
	Kokku				571	0,4%	390	181	52,4%	38,3%	53,4%	47,2%	33,8%	27,4%
Kaetus kolmekümnekordselt suurendatud kehtivate lävenditega omandivormi arvestamata	Ülevaatus	30	15	450	91	0,1%	68	23	10,6%	8,1%	8,2%	6,4%	7,0%	5,7%
	Audit	60	30	900	54	0,04%	46	8	21,0%	17,2%	32,7%	31,1%	12,2%	11,7%
	Kokku				145	0,1%	114	31	31,6%	25,3%	40,9%	37,5%	19,2%	17,4%

Tabel 18. Näitlike lävendikombinatsioonide korral kindlustandva teenusega kaetud ettevõtete koondandmete osakaalud kõikide ettevõtete koondandmetest

Analüüsi teostajad rõhutavad, et ettevõtluvormilt aktsiaseltsidest ettevõtjad on 100%-lt kaetud audititeenusega. Samas osäühingutest (111 386 ettevõtet), mis moodustavad ettevõtete koguarvust Eestis ligikaudu 70% (koos mittetulundusühistutega 94%), on audititeenusega kaetud 1 116 ettevõtet ehk 0,7% ja ülevaatuse teenusega 1 202 ettevõtet ehk 0,8%.

Analüüsi koostajate hinnangul on vajalik suurendada kindlustandvate teenuste osakaalu eeskätt osäühingute ja mittetulundusühingute osas. Võimalike lahendite hulgas võiks olla lävendite vahemiku laiendamise ülevaatuse (ja ka auditi) lävendite alumise piiri alandamisega.

Uuringu teostajad rõhutavad, et ekspertide hinnangul ei ole Eestis alternatiivset kompetentsi audiitoritele, kelle tegevuse läbi oleks võimalik suurendada Eesti majanduse arvestusala valdkonna läbipaistvust ja usaldusväärsust.